

Biblioteks*blad*et

Varför dröjer
e-plikten?

Hur ser bibliotekarier ut?

Bibliotekarien – framtidens guide på nätet?

Tua Forsström:

”Om jag läser de här böckerna vet jag allt”

- 3** E-plikten som dröjer.
Åsa Ekström
- 6** Malmö på sponsorsjakt.
Åsa Ekström
- 8** Så in i Norden bra – eller?
Henriette Zorn
- 10** Du sköna nya bibliotek.
Henriette Zorn
- 12** Jussi Karlgrén om framtidens utmaningar för universitetsbiblioteken.
MarieLouise Samuelsson
- 14** Efterlysning: Beskrivningar av gott ledarskap.
Henriette Zorn
- 15** Du ser inte ut som en bibliotekarie!
Åsa Ekström
- 17** Inför biblioteksuniform!
Åsa Ekström
- 20** Läsfrämjande arbete för barn och unga i en digital tid.
Cay Corneliussen
- 22** ”Om jag läser de här böckerna vet jag allt”
Tua Forsström
- 24** Alberto Manguel: ”Boken är en plats jag kallar hem”.
Carl-Magnus Höglund

Avdelningar

- 19** Debatt och kommentar
- 26** Utblick
- 27** Inblick
- 28** Recensioner
- 36** Besserwisser
- 37** Föreningsnytt
- 39** Kalendarium

OM MAN INTE har läst Doris Lessing tidigare men gärna vill göra det och inte vet vilken av alla hennes böcker man ska välja, brukar kvinnobibeln från 1962 *Den femte sanningen* framhållas. En annan ingång till Lessings författarskap kan självbiografierna *Under huden* (1994) och *Vandra i skugga* (1998) erbjuda.

När det tillkännagavs att Doris Lessing får årets nobelpris i litteratur blev jag påmind om ett förflutet på bibliotek som jag alldeles hade glömt bort. Jag blev också påmind om ett annat av Doris Lessings verk som sällan framhålls.

I mitt exemplar av *Sommaren före mörkret*, som utkom första gången 1973, har sidorna gulnat. Det är en kartonnageutgåva från början av 1980-talet. Kvalitet till lågt pris står det på boken. Pärm bilden utgörs av ett foto med mörka moln mot en ljusblå himmel, kanske ett försök att antyda något om romanens innehåll. I så fall ett misslyckat försök. Det är en genuint ful bok men ett vackert minne från ett skolor där håltimmar och annan ledig tid ägnades åt att bygga upp och ställa i ordning det som sedan skulle bli skolan bibliotek. Någon bibliotekarie fanns inte på skolan utan det var vår kvinnliga kemilärare som tog på sig uppgiften att tillsammans med några elever sätta biblioteket i skick. Jag var 16 år och boknörd och beundrade min kemilärare, som också var docent, enormt – så mycket att jag ganska länge höll fast vid planerna att utbilda mig i biokemi men litteraturen tog till slut över. *Sommaren före mörkret*, vald speciellt för mig, fick jag som gåva för arbetet i biblioteket. Jag blev förstås oerhört smickrad över att få en så ”mogen” roman. Den handlar, liksom *Den femte sanningen* gör, om frigörelse men också om den kvinnliga medelålderns trauma. Jag minns att jag gillade boken men inte varför. Men jag gissar att en omläsning – idag med medelålderns egna ögon – nog skulle ge romanen andra och nya dimensioner.

Min kemilärare på högstadiet lärde mig, genom sitt sätt att vara, att det ena inte behöver utesluta det andra: Man kan vara kvinna, docent i kemi och därtill odla ett stort litteraturintresse – det låter ju självklart men kvinnliga naturvetare med humanistiska intressen växer inte på träd, åtminstone gjorde de inte det när jag var yngre. Att en roman handlar om en 45-årig kvinna som går igenom en period där hon tvingas till en fullständig omvärdering av sig själv, utesluter inte att den kan ha något att säga en 16-åring, ännu fjärran från bokens problematik.

En kemilärare är inte en bibliotekarie men ett med en kemilärare bemannat skolbibliotek är bättre än inget alls. Min kemilärare lärde mig något om de fördomar man kan ha, hon var en vägvisare, en förebild.

Jussi Karlgrén som intervjuas i detta nummer om framtida utmaningar för universitetsbiblioteken, framhåller bibliotekariens roll som vägvisare och guide. Han funderar över hur den rollen kan överföras i det digitala systemet.

Den som väntar på något gott väntar aldrig för länge men frågan är hur länge till det ska dröja innan vi får en e-pliktstagstiftning. Varför dröjer den? Vi ringde departementet och frågade men frågan är om vi blev så mycket klokare av svaret.

Apropå fördomar: det finns en hel del sådana kring bibliotekariers utseende, främst kvinnliga bibliotekariers. Klädkoder i kåren, utseende och image är också något som berörs i detta nummer som inte heller saknar material med litterär anknytning.

Nu ska jag läsa om *Sommaren före mörkret*.

HENRIETTE ZORN

Tidskrift för Svensk Biblioteksforening

Postadress

Box 70380
107 24 Stockholm

Besöksadress

World Trade Center, D5, Klarabergsviadukten 70 eller Kungsbron 1, Stockholm
Tel. 08-545 132 30
BBL Tel. 08-545 132 40
Fax 08-545 132 31

Svensk Biblioteksforenings hemsida

<http://www.biblioteksforeningen.org>

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften, 350:- för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175:-). Övriga betalar 500:- (Sverige), utanför Sverige, 600:-

Ansvarig utgivare

Chefredaktör

Henriette Zorn tel. 08-545 132 41
hz@bbl.biblioteksforeningen.org

I redaktionen

Åsa Ekström 08-545 132 43
asa@bbl.biblioteksforeningen.org

Recensionsansvarig

Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form: Paolo Sangregorio

Omslag: Paolo Sangregorio.

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvaras ej.

Annonser

Bo Eriksson
Knut Wallenbergs väg 35
133 34 Saltsjöbaden
tel. 08-717 43 57 eller 070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck

Norra Skåne Offset, Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Svensk Biblioteksforening är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen.

Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

Denna tidning gick i tryck den 23 oktober.

Den här tidskriften är TS-kontrollerad.

E-plikten som dröjer

Varför dröjer e-plikten? I en tid när det mesta av kommunikationen sker via nätet undrar man varför enorma mängder av vårt kulturarv tillåts gå förlorat för eftervärlden.

FRAMTIDENS MEDIER ÄR ett angeläget ämne och när det gäller bibliotek och arkiv är det framför allt två aspekter som är i fokus: bevarandet och tillgängliggörandet. Drömmen är naturligtvis fullständigheten – men vad är faktiskt möjligt att erbjuda? Kungl. bibliotekets uppdrag är att samla in, men allt samlas naturligtvis inte in. Redan år 1661 stiftades lagen om plik-

texemplar som fortfarande har stor betydelse för Kungl. biblioteket och användarna. Enligt lagen ska skrifter som trycks för allmän spridning i Sverige levereras till KB och sex universitetsbibliotek. Det innebär att KB samlar på tidskrifter, dagstidningar, böcker och rapporter men även tryckt material som reklam och informationsmaterial från företag, institutioner och föreningar. I samling-

arna finns även matsedlar, affischer, skolkataloger, prislistor, kulturprogram, telefonkataloger och tidtabeller – allt tryckt material som säger en hel del om vår vardag och den tid vi lever i. För eftervärlden digitaliseras även samlingarna för forskningsändamål. Men när det gäller webben finns ett svart hål eftersom det saknas en plikttag för insamling av material som publiceras på nätet. För att inte en

alltför stor del av kulturarvet och forskningsunderlaget ska gå förlorat har KB sedan 1997 samlat in ca 700 miljoner filer genom robotinsamling av svenska webbplatser. Men även där missar man material eftersom roboten inte når sidor med tex lösenord. Sedan år 2000 har KB tagit emot ca 15 000 titlar av bla rapporter, tidskrifter och e-böcker genom frivilliga överenskommelser om digitala leveranser. Det sker också dagliga insamlingar av svenska webbdagstidningar. Statens ljud- och bildarkiv (SLBA) och KB arbetar för att få till stånd en utvidgning av den nuvarande pliktleveranslagen som även ska omfatta e-publikationer – ett måste om KB ska kunna berika sina samlingar till nytta och nöje för framtida användare. Pelle Snickars, chef för forskningsavdelningen på Statens ljud- och bildarkiv, menar att det är bråttom.

– Under de tio år som vi har väntat på e-plikten har en enorm utveckling skett eftersom det mesta av kommunikationen sker på nätet. Nu handlar det inte längre om enstaka luckor som har försvunnit. Hela oceaner av material på webben är helt enkelt borta för eftervärlden. Mycket av det material som finns om exempelvis Tsunamin är snart borta, konstaterar han.

Boel Larsson, chef för pliktleveranser på KB, håller med. Hon påpekar dock att e-plikten inte skulle lösa *alla* problem.

– En e-plikttagstiftning skulle underlätta insamlandet. Det skulle innebära en enorm lättnad av arbetsbördan om vi fick igenom en e-plikt. I dag får vi ägna oss åt mängder av resurs- och tidskrävande arbete med att skriva avtal.

Vad görs då på Utbildningsdepartementet? Kanslirådet Maria Ljungkvist arbetar med frågan att revidera lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument och det har hon gjort sedan år 2006. I princip är hon ensam om att handlägga frågan förutom den juristresurs som finns att tillgå på departementet och den expertis som finns att konsultera vid Kungl. Biblioteket och SLBA. När jag frågar om hon arbetar heltid med denna viktiga fråga får jag ett nekande svar.

– Ungefär 30 procent av min tjänst lägger jag på frågan, säger Maria Ljungkvist i telefon.

– Den nyttillträdde regeringen har valt att fortsätta arbetet med att revidera pliktexemplarslagen eftersom man tycker att frågan är väldigt viktig för forskningens tillgänglighet och i förlängningen bevarandet av kulturarvet. På så sätt är frågan prioriterad. Där-

emot är det en resursfråga på så sätt att det här projektet ställs mot andra ärenden i departementets löpande arbete, säger hon.

Inte allra högsta prioritet alltså. Maria Ljungkvist menar också att det är inte helt okomplicerat att få till stånd en reviderad pliktexemplarlag som syftar till att så långt som möjligt vara teknikoberoende.

– Den reviderade lagen måste även ta hänsyn till bestämmelserna i upphovsrätten och personuppgiftslagen.

Nog är det så. Ännu större förändringar föreslås samtidigt på Justitiedepartementet. Förslag om grundlagsändringar läggs, snabbutredningar görs och remissrundor sker i ett rasande tempo. Kan det vara så att de stackars myndigheterna varit bakbundna och inte kunnat trycka på ordentligt gentemot politikerna?

– Jo, både KB och SLBA har betonat vikten av sk e-plikt. De har inkommit med en skrivelse i ärendet till regeringen och understryker behovet av e-plikt i sina kontakter med departementet. Så myndigheterna ligger i om behovet av en e-plikt, säger Maria Ljungkvist.

Längre kommer vi inte i vårt samtal.

Det finns även andra frågor kring e-plikten som är minst lika viktiga. Nationalbiblioteken har ansvar för kulturarvet och för att göra materialet mer sökbar för alla användare bör KB samverka med arkiven.

– Systematiskt urval måste göras och det kan enbart ske i diskussioner mellan forskningsvärlden och arkiven. Man måste fatta urvalsbeslut! menar Göran Leth, medieforskare på JMK som talat om behovet under ett seminarium på årets bokmässan i Göteborg.

Fler frågor hopar sig. Vad ska samlas in? Vad är en bok? Idag är det ju många succéböcker som också förvandlas till seriefigurer, filmer, dataspel och tv-spel när kommersiella aktörer vidareutvecklar huvudpersonerna i tex *Kalle och chokladfabriken*, *Narnia* och *Sagan om ringen*. Dessutom utvecklas medierna ständigt. Tidningsutgivarna tror att inom några år är läsplattan etablerad vilket också förändrar medievanorna, kanske framför allt tidningsläsandet. Hur ska urvalet då göras? Utmaningarna är många. Här behövs utbyte av erfarenheter över alla gränser och discipliner, både nationellt och globalt.

Pliktleveranslagen från 1661 uppdaterades under 1990-talet och ska uppdateras under 2009. Under tiden tickar klockan och tiden går.

ÅSA EKSTRÖM

Ett 40-tal rader om ett 50-tal

Det var en gång ett 50-tal,

den tiden var ej digital.

Fiber fanns i folkhemsbyggen, Wasabröd gav råg i ryggen.

Fick du **virus** som det heter, var ditt sällskap termometer.

Fil det fanns för djupa fat, **filarkivet** var en kyl med mat.

Moderkort var bild på mamma.

Inom **ram** man minns sin flamma.

Terminal var plats för bussar.

porten var en plats för pussar.

Klient sa lagklok om en skurk.

Nu far **cellerna** från burk till burk.

Program fanns blott i en kanal.

På Jerrings tid fanns inget skval.

Applikationens broderi,

bestod av tyg med trådar i.

Då fanns sax och Karlssons Klister,

nu en **rullgardin med lister**.

Menyn studerades på Statt,

en stilig plats för mat och **chat**.

Explorer från Systemets hylla

bjöd ibland på riktig fylla.

Surf det fanns, men ej maskiner.

Det torkar ju när solen skiner.

Nickel var ett godistips.

(I brist på kisel, inga **chips**.)

Nät det fanns av många art.

Spindlar kröp med måttlig fart.

För **musen** stod man tätt på tå,

den la man inte handen på.

På 50-talet fanns ock **Bill**.

När en var tänd, togs en till.

Vanbildande som nikotin.

ler nu **Bill** sitt dollarflin:

– Nästa år ska tjänas mera.

För ni ska väl **uppgadera**?

LENNART FORSBERG,

informatör Umeå Universitet

Nyhet! Mer kvalitet att välja på.

Få de senaste, mest efterfrågade titlarna serverade. Få ännu mer nästa år! 2008 fördubblar vi antalet paket i BTJ Medieurval™. Samtliga har ett kvalitetsinnehåll utvalt av våra specialister inom varje genre, och samtliga finns i storlekarna S, M och L.

Beställ redan nu på www.btj.se/medieurval: Skönlitteratur • Deckare/spänningslitteratur • Skönlitteratur för unga vuxna • Storstilböcker • Skönlitteratur på engelska • Skönlitteratur på engelska för ungdomar • Skönlitteratur på franska • Skön-

litteratur på spanska • Litteratur på arabiska • Litteratur på ryska • Bilderböcker • Facklitteratur om hälsa • Ljudböcker för vuxna • Ljudböcker för barn • Musik på cd • Tv-spel.

Vill du veta mer om paketen som gör ditt jobb enklare och dina medieinköp effektivare?

Välkommen till oss på BTJ.

www.btj.se Telefon 046 18 00 00

ALL INFORMATION DU BEHÖVER

Malmö på sponsorsjakt

Malmö stadsbibliotek åkte till Sponsormatch i Stockholm för att hitta sponsorer till ett externt projekt. Men ett tag såg träffen ut att floppa eftersom alltför få företag ville dejta kulturfolket...

FÖRENINGEN KULTUR och Näringsliv jobbar stenhårt för att få till samarbeten och anordnade 27 september en Sponsormatch i Stockholm som gick ut på att hitta sponsorer till några kulturprojekt. Det är första gången som Sponsormatch genomförs i Sverige och idén kommer ursprungligen från Norge. Tio kulturinstitutioner fick en kvart var för att presentera sina respektive projekt för några potentiella företagssponsorer. Kultur och Näringsliv hade hoppats på ett 50-tal deltagande företag men så många blev det inte.

– Det känns lite trist att inte fler företag ville delta i Sponsormatch. Ett tag såg det ju till och med ut som om träffen inte skulle bli av eftersom för få företag visade intresse. Till slut nappade SAS Institute och några till men fortfarande lyser de stora företagsjättarna som exempelvis Ericsson med sin frånvaro, säger Susan Bolgar, projektledare på Kultur och Näringsliv.

– En annan stor miss var beslutet att förlägga det mitt under Bok & Bibliotek i Göteborg. En jättemiss från vår sida, konstaterar hon.

Det är ett faktum att kultursponsringen i Sverige är dåligt utvecklad om man jämför med många andra länder. En orsak sägs vara att sponsring av kulturevenemang – till skillnad från sponsring av idrott – idag inte är avdragsgillt för företagen. Tidsbrist är också en faktor för företagens ointresse menar man på Kultur och Näringsliv.

Malmö stadsbibliotek deltog i Sponsormatch eftersom man jagar sponsorer för att förverkliga ett Demokratirum på huvudbiblioteket. Rummet ska ligga i direkt anslutning till lokalsamlingen och utrustas och möbleras till ett exponerings- och upplevelserum där dagens Malmö lyfts fram.

Inspirationen till Demokratirummet har man fått från ett studiebesök på biblioteket i Fredrikshavn. Tanken är att ge utrymme åt både fysiska och virtuella möten och att skapa "aktiva" samhällsmedborgare.

– Man kan också se detta som ett ställe för presentationer av egna innovativa idéer för Malmöborna, ett ställe att mötas och skapa opinion på! menar Eva Olson, utvecklingssekreterare vid Malmö stadsbibliotek.

FOTO: MERJA VAZQUEZ DIAZ

Glasfasaden på Malmö stadsbibliotek som jagar sponsorer för att kunna göra ett Demokratirum på huvudbiblioteket.

Stadsbiblioteket är nöjd med Sponsormatch eftersom de fick napp på träffen.

– Vi ville ju hitta sponsorer som vill testa ny teknik i ett showroom där många av Malmös mångkulturella invånare och biblioteksbesökare rör sig – företag som kanske vill visa upp spännande inredningsdetaljer eller företag som ser en nytta med att förknippas med bibliotekets goda anseende, säger Eva Olson.

– Vi fick kontakt med ett tekniskt företag som säljer lösningar som passar oss. Nu väntar vi bara på att sparka igång samarbetet. Så för oss har träffen nog gett resultat.

– Den enda nackdelen med Sponsormatch var väl att evenemanget gick av stapeln i Stockholm. Många av kulturdeltagarna var Stockholmsbaserade, som Cullbergbaletten och Nationalmuseum, vilket kanske är nega-

tivt för vår del. Men vi hoppas ju att de medverkande företagen är så pass stora att de finns representerade i hela landet, säger Eva Olson.

Stadsbiblioteket har tidigare fått ekonomisk hjälp från Sparbankstiftelsen och samarbetat med frivilligorganisationer som Röda korset. Eva Olson menar att evenemang som Sponsormatch är ett bra tillfälle att få visa vad biblioteken kan och gör inom informationsbranschen.

– Sponsring av ett begränsat projekt är inte ett hot utan en möjlighet. Tänk om man kunde få till ett samarbete liknande det Göteborgsoperan och Volvo hade. Vi skulle ju kunna få en heltidsanställd som kunde ägna sig helt och fullt åt enbart Demokratirummet.

Biblioteket har generösa öppettider och

Ny skribent i BBL: MarieLouise Samuelsson

bra lokaler som kan användas bättre. Eva Olsson menar att biblioteken borde lära av landets alla museer som ofta samarbetar med näringslivet.

– Det är väl bättre att få externa medel än att sälja ut biblioteken. Det är också ett sätt att kompetensutveckla personalen på.

Vi får hoppas att även sponsorerna strömmar till på det sätt den politiska kulturmakten önskar och hoppas. Dessutom hoppas man också att det finns en plan B om nu pengarna inte strömmar till som förväntat. För meningen är väl trots allt att kulturen ska vara en kraft att räkna med och inte tyna bort, eller?

ÅSA EKSTRÖM

MARIELOUISE SAMUELSSON är från och med detta nummer av BBL återkommande skribent i tidningen med uppgift att främst bevaka området forsknings- och högskolebibliotek samt frågor kring högre utbildning. MarieLouise Samuelsson är född 1953, bosatt i Stockholm och har varit verksam som journalist sedan 1973.

Hon har arbetat på Svenska Dagbladet (1978–2001), de sista tolv åren på kulturredaktionen. Åren 2001–2003 var hon anställd på Dagens Forskning och efter det att den lades ned har hon arbetat som frilansjournalist. Hon medverkar regelbundet i Sydsvenskan med krönikor på ledarsidan, på DN som radiokrönikor och skriver också regelbundet för bla Universitetsläraryrket och Kyrkans Tidning. Hon tillhör frilansstaben på Expressens kulturredaktion och har även uppdrag för Axess och Läkartidningen. Och nu därtill BBL.

MarieLouise Samuelssons specialområden är forskning och högre utbildning, medier, kultur och politik.

Hon inleder sitt medarbetarskap med en intervju med Jussi Karlgren – forskare i informationsätkomst vid Swedish Institute of Computer Science (SICS) i Kista utanför Stockholm på sid 12.

*film*biblioteket

- En hemsida för Sveriges bibliotek!

-Du har väl fått årets stora DVD-reakatalog?

Om inte, hör av dig så skickar vi en till dig!

Filmdata AB, Göteborgsvägen 19, 504 35 Borås, Tel: 033-225270 Fax: 033-444466 Mail: bibliotek@filmdata.se

Så in i Norden bra – eller?

Världen ser med positiva ögon på de nordiska biblioteken. De är förebilder både tekniskt, estetiskt, innehållsmässigt och i anpassningen till nya krav. Till svagheter hör självgodhet, en viss provinsiell inskränkthet och en tendens att glömma bort att bibliotek också handlar om böcker. Det framgick på en nordisk bibliotekskonferens i Helsingfors tidigare i höstas.

FOTO: HENRIETTE ZORN

Interiör från Åbo stadsbiblioteks nya tillbyggnad. De nordiska länderna är kända för sina vackra biblioteksbyggnader och för att man satsar på arkitektur och inredning. Men det finns en tendens att glömma bort böckerna.

KONFERENSEN, som samlade knappt en sextiotal deltagare från de nordiska länderna, arrangerades av Nordiska Ministerrådet i samarbete med undervisningsministeriet i Finland. Finland har ordförandeskapet i Nordiska Ministerrådet och det är första gången som en bibliotekskonferens arrangerats inom ramen för ordförandeskapets officiella agenda. Rubriken för seminariedagarna var "Nordiskt samarbete i europeiskt och globalt perspektiv – Ledarskapsstrategier för nya strukturer".

Och det var lika ambitiöst som det låter med två välmatade seminariedagar och en dag avsatt för studiebesök på ett antal finska bibliotek, däribland Åbos nyttillbyggda stadsbibliotek.

Till ett av de mer intressanta seminarierna hörde ett under rubriken "De nordiska biblioteken sedda utifrån". Andreas Mittro-

wann, bibliotekarie från Bremerhaven, redovisade en SWOT-analys av de nordiska biblioteken som han genomfört med hjälp av medlemmarna i Public Libraries International Network (ett nätverk som fokuserar på de mest utvecklade länderna inom biblioteksområdet och där bl.a. Finland, Sverige och Danmark finns representerade).

SWOT står för de engelska begreppen Strength (styrka), Weaknesses (svagheter), Opportunities (möjligheter) och Threats (hot). Frågor avseende dessa fyra parametrar skickades ut till medlemmarna (14 stycken) i ett försök att ringa in hur man utifrån ser på de nordiska biblioteken. Medlemmarna fick också ange vilka nyckelord som dyker upp när de tänker på de nordiska, offentligt finansierade biblioteken. Det nyckelord som majoriteten (10 av 14) angav var "innovation". På andra plats (6 av 14) kom "Arkitektur, byggnader och inredning" och på delad tred-

je plats hamnade "hi tec/ny teknik" vid sidan av mer värdeladdade ord som "modernt, i framkant, progressivt".

Hur ser man då på de nordiska bibliotekens starka sidor? Där kan man konstatera att ordet "starkt" i olika kombinationer förekommer ofta. Det är en styrka att:

- man har ett *starkt* politiskt stöd (bibliotekslag, stabil finansiering)
- man har en lång tradition av *starka* bibliotek
- man har ett *starkt* samhälleligt stöd
- det finns en vilja att experimentera och en vilja att lära och förmedla lärande

När det handlar om resurser och kostnader listades:

- offentliga rum i vackra byggnader där alla är välkomna
- arkitektur
- tekniskt nytänkande
- professionell personal och ledning

Allt det här kan ju få vem som helst att slå sig för bröstet men det kanske man ska akta sig för eftersom en alltför stor självöverskattning eller självgodhet är en av de nordiska bibliotekens svagheter enligt SWOT-analysen. Andra svagheter är:

- provinsiell inskränkthet, dvs en viss obenägenhet att ta till sig idéer från andra länder
- alltför stark fokus på webben, har man övergett boken?
- en tendens (i vissa nordiska länder) att tillhandahålla det man tror är bra för folk snarare än att vara lyhörd för vad folk faktiskt vill ha
- att man reagerar för sent på det som kan hota verksamheten

Lika dålig som man är på att öppna sig för idéer utifrån, lika dålig är man på att marknadsföra sig internationellt (They haven't told their story loudly enough to the outside world!), dvs sprida sitt framgångskoncept.

Men SWOT-analysen pekar också på de

många möjligheterna som de nordiska biblioteken har. Det kan handla om nya roller genom att tillhandahålla nya tjänster. Att även fortsättningsvis verka som lokala kunskapscentra eller att utveckla samarbetet med andra sektorer i samhället för kunna ge ökad service till användarna. Men det kanske viktigaste och mest uppmuntrande som analysen nämner under rubriken "Möjligheter" är två budskap. Det ena är: Fortsätt att göra det ni gör, och bli världsledande. Det andra är: Slå vakt om de public service-inrättningar som de offentligt finansierade biblioteken är och som utgör en garant för demokrati och yttrandefrihet genom att de utan restriktioner tillgängliggör all information till alla.

De hot som de nordiska biblioteken bör ta på allvar och förhålla sig till, enligt analysen, är tex utvecklingen på upphovsrättsområdet och politisk och ekonomisk press som på sikt underminerar bibliotekens roll vilket gör att de inte längre anses viktiga och nödvändiga och därför tappar besökare. Man höjer också ett varnande finger mot tron att boken har spelat ut sin roll: "Vi tenderar att lägga ner så mycket energi på våra nya, spännande roller att vi glömmer det som är vår primära roll. Bibliotek kommer per definition alltid att handla om böcker. Nedskärningar i inköp av böcker väcker på sikt allmänhetens missnöje...".

Jag tror medlemmarna i Public Libraries International Network har rätt. Åtminstone en svaghet kan man försöka åtgärda: reagera innan det är för sent.

HENRIETTE ZORN

**Du har biblioteksprylarna.
Vi har målgruppen.**

Annonschefen heter Bo Eriksson och nås
på 08-717 43 57 eller bo.erikssonmedia@telia.com

Kontakta
EBSCO idag
för en 30-
dagars gratis
testperiod!

PRESS DISPLAY™

PressDisplay din portal för internationell dagspress!

Med över 510 dagstidningar på 38 språk från 72 länder är PressDisplay marknadens mest omfattande dagstidningsportal. Digitala kopior av originalen är tillgängliga samma dag som de tryckta, både från biblioteket och hemmiljön vilket gör PressDisplay lättillgänglig. Möjlighet till artikeldelning, direktöversättning mellan 12 språk, ljuduppspelningar, samt 60 dagars arkiv gör PressDisplay till det mest kostnadseffektiva sättet att hålla dina användare ständigt uppdaterade.

Brett, bekvämt, och billigt.

mailnordic@ebSCO.com

EBSCO
INFORMATION SERVICES
www.ebSCO.com

Du sköna nya bibliotek

Biblioteken som del av ett nordiskt varumärke, som en del av stadsplaneringen och i mycket större utsträckning integrerade i samhället i stort. Ska den nordiska folkbiblioteksmodellen fortsätta att spela en central roll måste den förnyas radikalt, tror Jens Thorhauge, direktör för Danmarks Biblioteksstyrelse.

NORDENS BIBLIOTEK – något att exportera? var rubriken på Jens Thorhagues föredrag på den nordiska biblioteks konferensen i Helsingfors. Med anknytning till rubriken inledde han med att ställa frågan: Är vi verkligen bättre än alla andra?

– Ska man exportera något måste man ju vara övertygad om att man har något att sälja och att det är bra.

Och visst, vi har i Norden många fina bibliotek, vi har fina exempel på stora kulturhus i mindre städer och bra modeller för samarbete.

– Nordens bibliotek är en förebild i andra länder. Dock sprids det goda ryktet mest inom professionen – folkbibliotek gillar folkbibliotek – det omfattas inte av människor utanför branschen, menade Jens Thorhauge.

Vad har då det specifikt nordiska stått för? Ja, man tänker tveklöst på företeelser som folkhem, fattigdomsbekämpning, korporativism och folkbildning – som ju också inbegriper biblioteken. Traditionellt har biblioteken varit en del av välfärdspolitiken och med ett succékoncept som biblioteksmänniskor världen över har imponerats av: fri och lika tillgång för alla.

Men det duger inte att vila på lagrarna med ett succékoncept som växte fram och förankrades som en del av det gamla industrisamhällets lösningar. Inte i framtiden och inte med tanke på de utmaningar samhället idag har att förhålla sig till, enligt Thorhauge. Dessa måste också biblioteken förhålla sig till. Det handlar om framväxandet av en kultur där kommunikation och aktivt deltagande står i fokus, där kulturen och medierna inte är isolerade företeelser utan är integrerade i snart sagt alla sammanhang. Utmaningarna handlar också om att förhålla sig till globaliseringen, marknaden, teknikutvecklingen...

– Idag måste biblioteken mycket mer vara

en integrerad del av det övriga samhället. Bibliotekspolitik handlar om att bli en självklar del i stadsplaneringen, i skolan, i kommunen, i utbildningspolitiken, enligt Jens Thorhauge.

Det är engelska begrepp man svänger sig med när det ska talas om framtidens bibliotek och bibliotekspolitik: innovation och branding är återkommande ord som Thorhauge använder sig av. Uppfinningsrikedom/kreativitet och varumärkesskapande kanske inte låter lika läckert. Det är "innovation i globaliseringsstrategin som är kärnan i skapandet av en ny profil och branding".

Om jag har förstätt saken rätt handlar det om ett nytt bibliotekskoncept för en ny värld – det nya biblioteket som en del av ett nordiskt "brand"/varumärke.

Och varumärken och koncept är kanske mer exportvänliga än bibliotek.

– Man kan exportera arkitektur och mjukvara men bibliotek är ingen exportvara. Bibliotek är koncept, vi kan visa upp modeller, förverkliga visioner och få goodwill, sade Jens Thorhauge som också nämnde vad som krävs av de nordiska biblioteken för att skapa en "exportvara".

– Vi ska visa att vi kan skapa och förverkliga nya bibliotek som uppfyller de krav och villkor som svarar mot kunskapssamhällets förväntningar.

Men finns det nya bibliotekskoncept?

– Ja, i bibliotekariernas huvud finns det "nya" biblioteket men inte i resten av världen, inte i användarnas sinnevärld och framför allt inte i politikernas. Uppgiften för oss är att klargöra och marknadsföra "Det nya biblioteket", menade Jens Thorhauge.

En nog så tuff uppgift med tanke på att människor gärna klamrar sig fast vid bilden av det gamla biblioteket.

I visionen om det nya biblioteket tillhandahålls allt på webben, biblioteket är inte längre ett boklager utan ett upplevelsecenter

FOTO: TAO LYTZEN

I Köpenhamns handelshögskolas bibliotek finns alla böcker i bottenplanet. Alla andra ytor är till för besökare.

där användaren står i centrum. Den nya bibliotekarien lämnar disken, rummet, ja, kanske till och med biblioteket och ägnar sig i större utsträckning åt kommunikation. Bibliotekarier är ju mästare i att tillgängliggöra men inte alltid så bra på att kommunicera...

Det nya biblioteket har långa öppettider, caféer, bra service (nya kompetenser) och bra personal. Det nya biblioteket är spännande, där händer det något.

Som exempel på rummets betydelse nämndes biblioteket i Köpenhamns Handelshögskola där alla böckerna flyttats ned i bottenplanet, all annan yta är till för besökarna.

– Det är en succé, alla vill dit. Varför gör inte alla bibliotek som Handelshögskolan? undrade Jens Thorhauge.

En konservativ bakåttsträvar skulle kanske vid det här laget svara: Antagligen för att de vill vara dammiga boklager och inte upplevelsecenter, för att de envist och/eller dumdristigt tror på det starka varumärket det traditionella biblioteket är, för att det är en rikedom att ha ställen där det skrivna ordet och kunskapen får synas och exponeras, böcker är inget att skämmas över.

För ett par år sedan var möjligheten att kunna bli nådd ett mått på välbstånd. I framtiden kommer motsatsen att vara en lyxvara: möjligheten att koppla ner, koppla bort, stänga av, inte bli nådd. På samma sätt kan man i en teknik- och informationsintensiv tid spekulera om det fredade rummets renässans. I alla tänkbara vrår i samhället ska det upplevas och hända saker. Biblioteksrummet är väl den sista utposten och det är naturligtvis möjligt att den överges om där inget "spännande" händer.

Folkbiblioteksmodellen behöver nog kontinuerlig förnyelse men man kanske ska akta sig för att kasta ut barnet med badvattnet.

HENRIETTE ZORN

CS LIBRARY 2.0

Den kompletta bibliotekswebben

I samarbete med bibliotek och leverantörer har Teknikhuset utvecklat CS Library 2.0 – den första standard-produkten i världen som på allvar låter biblioteken släppa in besökarna på sina webbplatser!

De senaste åren har webben utvecklats till en social mötesplats. Webb 2.0-tjänster som YouTube, MySpace, Facebook, Wikipedia, LibraryThing och många andra har alla det gemensamt att det är besökarna som skapar innehållet. Nu har biblioteken möjlighet att på ett motsvarande sätt låta besökarna skapa innehåll på sina webbplatser. De kan skriva in sina topplistor över favoritböcker, de kan tagga böcker med egna ämnesord, skriva in egna recensioner, skapa diskussionsgrupper, communities och mycket annat.

Just nu är Teknikhuset i slutfasen av att färdigställa både Stockholms Stadsbiblioteks nya webbplats www.biblioteket.se samt Umeåregionens nya gemensamma bibliotekswebbplats www.minabibliotek.se. Projektet har genomförts i nära samarbete med dessa två bibliotek och har haft stor påverkan på utformningen av CS Library 2.0.

CS Library 2.0 kan enkelt integreras i kommunens befintliga webbplats eller köras som en fristående lösning som kan delas av flera kommuner och bibliotek. Vill du veta mer, kontakta Jakob Harnesk, Affärs-områdeschef Bibliotek, 046-240 34 25, 073-530 21 61, jakob.harnesk@teknikhuset.se

A word cloud is positioned above a woman lying on her back, holding a laptop. The word cloud contains various terms related to library services and technology, including: Anpassningsbar, Artikelsök, Provläs-boken, Artiklar, nyheter, RSS, Egen design, E-bibliotek, Annotationer, Prisjämförelser, Kompletta webbplatser, SAB-klassificeringar, Katalogsök, Lyssna, Omslagsbilder, Tillgänglighetsanpassad, Bibliotekssystemen, Community, Recensioner, Mina lån, Kategorisiering, Författarporträtt, Boktips, Vänner, Skrivarkor, Grupper för bibliotek, Mervärden, Topplistor, Virtuella mötesplatser, Web services, XML, and RSS. The woman is wearing a black and white patterned dress and is smiling at the camera.

www.teknikhuset.se

Jussi Karlgren om framtidens utmaningar för universitetsbiblioteken:

Återskapa bibliotariernas auktoritet på nätet

Universitetsbibliotek som vill digitalisera allt bör tänka sig för. I förlängningen kan de riskera krav på radering av delar av samlingarna. Det menar Jussi Karlgren, språkvetare, språkteknolog och programmerare, verksam vid SICS, Swedish Institute of Computer Science.

JUSSI KARLGRENS område kan sammanfattas som att han forskar i vilka faktorer som påverkar texters användbarhet och sökbarhet, exempelvis hur man identifierar texters kvalitet och ursprung samt författarintentioner på Internet. Utan traditionella visuella ledtrådar (som papperskvalitet och pärmar) kan det

vara svårt att värdera ursprunget, att vid första anblicken se skillnad på nätversioner av knäppgökars handskrivna lappar och på en vetenskaplig sammanfattning.

I Jussi Karlgrens verksamhet ingår bland annat att hitta lösningar på detta, att återskapa nätmotsvarigheter till "franska band", liksom att problematisera den digitalisering

som han både bejakar och ser som självklar, oundviklig.

Beträffande de befarade raderingskraven talar han om hur digitalisering innebär att samlingar blir betydligt mer åtkomliga än i det reella, traditionella biblioteket. Vilket självfallet också är avsikten, men nätet innebär ofrånkomligt också tillgänglighet för flera "icke-forskare" som kan hitta sådant som ett universitetsbibliotek inte vill visa upp, som pornografi och sådant som går på tvärs mot det Jussi Karlgren kallar "kränkthetsproblematiken".

- Låt säga att Stockholms universitetsbibliotek eller KB skulle öppna dörrarna och vilja digitalisera precis allt. Vad skulle man i så fall ha för regler, hur ska man förhålla sig till censur och övervakning? Ska man ha varningstexter på den drogromantik som finns, ska man arrangera elektroniska fikonlöv på porren? Och hur ska man förhålla sig till texter där man skriver "lappar" istället för "samer"?

Själv beskriver han sin grundhållning som "frihetlig":

- Ska vi dokumentera millennieskiftet, måste vi också kunna dokumentera sådant som barnporr. Det må vara hur avskyvärt som helst, men det vore ändå synd om barnporren blir raderad för framtida forskning.

Jussi Karlgren menar vidare att bibliotekens problematik är släkt med nedladdnings- och fildelningsdiskussionen.

- Det händer just nu fruktansvärt mycket kring digitalisering av bibliotek, vilket medför många frågor, som vem som äger materialet och vem som ska ha cred.

Han illustrerar detta med exempel från museivärlden. På nätet samsas numera reproduktioner från British Museum med enstaka kvalitetsverk från något hembygdsmuseum med egen scanner. För de allt fler som besöker museer via nätet är det inte säkert att de vet om verket hänger på Prado eller i Helsingfors, frågan är om det alls är viktigt att veta.

– Och om man har tillgång till både låt säga Uppsala universitetsbibliotek och Stockholms universitetsbibliotek, bryr sig då användaren om varifrån materialet kommer, om det är *UUB* eller *SUB*? Blir det inte till och med fånigt med *separata* digitala universitetsbibliotek?

Det är här Jussi Karlgren talar om vikten av ”cred och erkänsla”, inte minst för bibliotekarien.

– Man blir ju inte bibliotekarie för att bli rik, utan sannolikt för att man vill sortera och tillhandahålla information och för att man vill sortera upp världen.

– Det brukar sägas att informationsteknologin utjämnar skillnaderna mellan klåpare och expert, men de verktyg som behövs vid digitalisering varken ska eller kan ersätta bibliotekarien, yrken kan försvinna och förändras, men själva kompetensen behövs. Man kan också konstatera att Sverige har få bibliotekarier jämfört med antal invånare och antal böcker och att de som finns blir alltmer eftersökta av företagen för att sköta arkiv och dokumentsamlingar. Företagen inser att man inte längre kan nöja sig med disketter som ligger bortglömda i skrivbordslådor.

Ofränkomligt är ändå att digitaliseringen av samlingar innebär att de traditionella biblioteken, både själva byggnaden och bibliotekarierna, förlorar något av sin auktoritet. Utmaningen blir därför att återskapa den auktoriteten på nätet.

Jussi Karlgren framhåller bibliotekariens roll som guide och vägvisare, frågan är alltså hur den rollen kan överföras till nätet.

– Den elektroniska guiden måste också vara pålitlig, auktoritativ. Den goda bibliotekarien kan bedöma besökaren, frågan blir hur man så att säga får in en god bibliotekarie i det digitala systemet.

Idag är sökmotorerna långt ifrån den där goda bibliotekarien. Om användare som söker ett verk skriver in tre ord, kan svaret bli överblickbart, man kan få upp 60 000 titlar.

I utmaningen som Jussi Karlgren talar om ligger därför att skapa system som kan avgöra vem som frågar och anpassa svaren, är det någon som talar bruten svenska eller är det någon som är direkt korkad?

Om någon söker litteratur och texter om exempelvis ”pontonflygplan” bör den optimala sökmotorn direkt kunna avgöra om den digitala besökaren och frågeställaren är någon som skriver en doktorsavhandling, någon som vill undersöka patenträtter eller en journalist som söker för nyhetsrapportering.

Vidare måste biblioteket återskapas som byggnad på nätet, i den bokstavliga meningen med digitala entrédörrar, trappor och dörrar till specialavdelningar, också för att inge besökaren/läsaren känslan av att befinna sig inne, under ett specifikt elektroniskt tak. Man måste också skapa trovärdiga elektroniska vattenmärken och katalogkort.

Jussi Karlgren tror, apropå det, att vi kan komma att få se ett intressant exempel på hur det digitala biblioteket kan se ut när EDL, European Digital Library, det gigantiska europeiska kulturarvsbiblioteket, ska vara färdigt 2010.

– EDL:s ambitioner är att leverera någonting som är världsledande och spektakulärt, något som visar upp den kulturella bredd och det djup den europeiska kulturskatten har att erbjuda, säger Jussi Karlgren som gissar att det spektakulära kommer att handla om flerspråkighet eftersom det är det som är speciellt med Europa – att de allra flesta kan mer än ett språk.

Han menar vidare att det inte är särskilt enkelt att förutsäga vilken roll universitetsbiblioteken kommer att få i den omtalat globaliserade världen och en alltmer öppen offentlighet.

– Förr var universitetsbiblioteken ”klassskyddade”, i den bemärkelsen att ingen dök upp oinbjuden, ingen som inte var självklart tillhörig och behörig. Och om det ändå skedde märktes det ju direkt.

Och vägen till att ta del av forskningsmaterial har hittills gått via förfrågningar på brev, papper och etiska kommittéer, något som kommer att förändras genom digitaliseringen.

Det finns också tankar på att universiteten ska lägga ut sådant som sakkunnigutlåtanden på nätet för att skapa öppenhet i tjänstetillsättningsprocesser.

– Men där är jag tveksam, det skulle åtminstone påverka hur jag uttrycker mig i utlåtanden. Inte så att jag skulle skriva något helt annat än det jag menar, men jag skulle kanske formulera mig alltför försiktigt och allmänt hållet, säger Jussi Karlgren och jämför med hur Inga-Britt Ahlenius, tidigare generaldirektör för Riksrevisionsverket och numera undergeneralsekreterare för FN:s internrevision, har varnat för att offentlighetsprincipen kan innebära att vi slutar dokumentera det kontroversiella, att uppgörelser sker muntligt istället för att sättas på pränt.

Och Jussi Karlgren har inga färdiga lösningar när det gäller universitetsbibliotekens strategier i den snabbt avancerande digitaliseringen, med tanke på att nätet är så pass åtkomligt. Brandväggar och andra säkerhetsåtgärder i all ära, men allt som någon gång skrivits och som funnits på nätet kan återfinnas, också av oönskade ”upphittare”.

– Man kan inte heller i längden tjuvhålla på information, men det finns skräp i samlingarna som inte bör luftas digitalt eftersom det kan leda till radering och nerstängning.

– Eftersom jag är en vän av tillgänglighet säger jag emot mig själv här, men universitetsbiblioteken har alltid vänt sig till ett smalt spektrum av användare, det vill säga forskare och man måste hitta vägar att bibehålla den särarten, också när de gör sig så vidöppna som digitalisering innebär.

MARIELOUISE SAMUELSSON

Beskrivningar av gott ledarskap

SÖKES: Goda exempel på ledarskap! Kontakta Svensk Biblioteksförnings Utvecklingsråd för ledning, profession och organisation.

Det är Catta Torhell och Elisabeth Aldstedt – två av ledamöterna i Utvecklingsrådet för ledning, profession och organisation – som skickar ut en uppmaning till input inför rådets fortsatta arbete med ledarskapsfrågor. Startskottet gick i våras då rådet anordnade en hearing om kompetensutveckling och ledarskap i biblioteksvärlden (se även BBL nr 6/2007). Syftet var att starta en diskussion och förhoppningsvis komma ett steg vidare i detta ämne som det genom åren har pratats väldigt mycket om men där det de facto händer ganska lite.

Det är svårt att rekrytera chefer till biblioteksvärlden, många rekryteras utifrån. Varför är det inte fler från branschen som vill axla ett ansvar som chef och ledare? undrar Catta Torhell och Elisabeth Aldstedt, drivande bakom hearingen i våras. De sticker inte under stol med att hearingen på många sätt var en besvikelse. Deltagarna hade svårt att lyfta blicken, fastnade i sina egna frågor och försvarspositionerna var påtagliga.

– Det var en besvikelse men också klargörande: Det är så här det ser ut. Nu vet vi i alla fall det. Nu måste vi jobba vidare och Svensk Biblioteksförning kan i det här sammanhanget spela en tydligare roll. Meningen med föreningens utvecklingsråd är att de ska arbeta långsiktigt och förändra strukturellt, inte att gå in i enstaka projekt, säger Catta Torhell.

– Efter hearingen har vi gjort en analys och kommit fram till att vi i det fortsatta arbetet vill satsa på ledarskapsfrågor. Biblioteket fungerar inte utan goda ledare, det är vi i Utvecklingsrådet för ledning, profession och organisation övertygade om.

Därför vill man nu samla in beskrivningar av gott ledarskap som kan tjäna som exempel samt beskrivningar av hur man framgångsrikt kan arbeta med att stödja framväxten av nya ledare. Syftet är att inspirera andra till att vilja axla ett ansvar som ledare och stödja och stärka identiteten hos dem som redan har ett chefsansvar.

– De förändringsprocesser som gör att vi

Elisabeth Aldstedt, till vardags chef för Helsingborgs stadsbibliotek.

hela tiden får nya uppgifter förutsätter goda ledare, menar de båda ledamöterna i rådet.

– Hur många bibliotekschefer ser sig själva som ledare, tex? Ibland har man känslan av att bibliotekschefen blir ett slags facklig företrädare vars främsta fokus är på personalen och inte på verksamheten som helhet, säger Elisabeth Aldstedt.

Branschen är full av dåligt självförtroende, "vi syns inte", man är så fast i sin kultur att man inte riktigt vågar träda fram som ledare och personalen är inte heller alltid så benägen att stödja den som träder fram och tar ett ledarskap. Ett annat problem är att rörligheten är liten i branschen, man får en roll på sitt bibliotek och sedan är man fast i den.

– Det här att man inte självklart väljer att bli ledare måste bearbetas. Det finns ju så många duktiga människor i branschen, man tycker att det vore naturligt att åtminstone några av dessa skulle vilja ta ett större ansvar och därmed också få ett större inflytande. Vi vet att det finns exempel på goda ledare och vi vill lyfta fram dem och titta på vilka framgångsfaktorer som ligger bakom, säger Catta Torhell.

Vad krävs då av en ledare?

Catta Torhell, ordförande för Språk- och litteraturcentrums bibliotek vid Lunds universitetsbibliotek.

– Att man är tydlig i visionen och målformuleringen och att man ser till att driva verksamheten i den riktningen, säger Elisabeth Aldstedt.

– Man måste kunna hantera förändringsprocesser och förstå vad som sker med människor i de processerna, menar Catta Torhell.

Förutom att man nu hoppas få input från branschen funderar man vidare på hur man kan skapa former för nätverk. Man har också idéer på seminarier till nästa omgång av Biblioteksdagarna.

– Kanske skulle man också inom ramen för Svensk Biblioteksförning inrätta ett pris: Årets ledare eller Årets förnyare..., funderar Elisabeth Aldstedt och Catta Torhell högt.

HENRIETTE ZORN

Om du har idéer om ledarskapsfrågor eller goda exempel som du vill lyfta fram kontakta Catta Torhell: catta.torhell@htbibl.lu.se eller Elisabeth Aldstedt: Elisabeth.Aldstedt@helsingborg.se i Utvecklingsrådet för ledning, profession och organisation

Du ser inte ut som en bibliotekarie!

Få saker kan trigga bibliotekarier lika mycket som frågor kring det egna yrkets image. Nu har äntligen en magisteruppsats om bibliotekariers kläder och utseende kommit.

FOTO ÅSA ENSTRÖM

En av de minst omtänkta attributen på biblioteket.

DE FLESTA HAR en åsikt om huruvida bibliotekarier på folkbiblioteken kan vara piercade, bära burka eller ha tatueringar. I början av året fördes en ganska hätsk debatt på Biblist om vad för slags kläder och andra attribut som bibliotekarier kan ha på sig på jobbet. Somliga ville förbjuda alla slags religiösa symboler, andra ville ha ett slags uniforms-/organisationsklädsel och andra tyckte att hela debatten var löjlig. Någon antydde ett förbud mot piercing och genast kom svaret "Om så ändå vore fallet skulle jag – som ett motdrag – indignerat vilja langa fram en banbulla för alla slags gigantiska dinglande etnoträsmysken, papegojörhängen och Gudrun Sjödén-särkar som rultar omkring och hyschpyschar på våra biblioteksgolv." Det var bibliotekarien Jenny Lind i Stockholm som skrev denna nästan legendariska mening och som också inleder Birgitta Lagerqvist och Christina Larssons magisteruppsats *Du ser inte ut som en bibliotekarie!* De har tittat närmare på hur de unga kvinnorna i bibliotekarieryrket ser på kläder och identitet.

– Vi valde ämnet eftersom vi tyckte det kunde vara kul att skriva om kläder. Dessutom finns en spännande konflikt eftersom en del anser att ett intellektuellt yrke inte går

ihop med ett intresse för kläder och utseende. För att inte tala om alla fördomsfulla och stereotypa skildringar av bibliotekarier som drar ner yrkets status, säger Birgitta Lagerqvist som till vardags arbetar som biblioteksassistent på Hornstulls och Gröndals bibliotek i Stockholm.

Just frågan om bibliotekariens image, status, roll och identitet har behandlats i många sammanhang och ur olika perspektiv. Där emot har det inte funnits några vetenskapliga texter som fokuserar på bibliotekariens yttre, kläder och utseende.

– Vi vill undersöka om de stereotypa skildringarna av bibliotekarier skapar en konflikt i dessa kvinnors yrkesidentitet. Och om det manifesteras i deras klädval.

– Det handlar ju om kommunikation och bemötande, så frågan om klädstilen är viktig. Man förmedlar ju en bild av sig själv oavsett vad man nu tycker om det. Vi har använt oss av litteratur inom ämnet klädsociologi.

Men varför har ni valt att enbart intervjua unga kvinnliga bibliotekarier? Är det mer tillåtande för män att se ut hur som helst?

– Nej, men stereotypen av bibliotekarien är ju till övervägande del oftast en kvinna. Så därför valde vi att synliggöra just unga,

kvinnliga bibliotekariers syn på sig själva som individer och yrkesverksamma bibliotekarier. Vi har medvetet valt att inte fokusera på genusperspektivet, även om det säkerligen är en förklaring till varför de negativa stereotyperna lever kvar, menar Birgitta Lagerqvist och nämner universitetslektor Kerstin Rydbeck's tre år gamla uppsats *Från arg tant med knut till farlig sexbomb: om bibliotekariestereotyper i ord och bild*.

De intervjuade bibliotekarierna, som alla har medelklassbakgrund utom en med arbetarklassbakgrund, jobbar i Storstockholmsområdet där det finns stora skillnader rent socioekonomiskt. När det gäller att kommunicera via kläder säger de tillfrågade bibliotekarierna att de bryr sig om kläder privat även om de betonar att de har ett "lagom" stort intresse. Att vara alltför styrd av mode kan ju tyda på brist på bildning eller att man tillhör "fel" socialgrupp. Samtidigt gäller form före funktion. På jobbet ska man inte se för fritidsbetonad ut och inte heller ha för slitna eller utmanande kläder. Bibliotekarierna i uppsatsen vill se rätt så vanliga ut även om de strävar efter en unik klädstil. Eftersom biblioteket är till för alla svarar de tillfrågade att de inte vill signalera avvisande eller se skrämmande ut på något sätt. Alltför strikt

WAGNER

www.wagnerform.se

**Du har biblioteksprylarna.
Vi har målgruppen.**

Annonsschefen heter Bo Eriksson och nås
på 08-717 43 57 eller bo.erikssonmedia@telia.com

BookView - kulturskatter på nätet

presenterar

Devo IT och Carrena lottade ut sex
reproduktioner av
Rosenhanepianschen
"Skåningar" på Bok & Bibliotek 07

Vinnarna är:

Jonas Malm, Vingåkers bibliotek
Putte Salminen, Briljans bildbyrå
Marie Falksten

Björn Nyqvist, Specialpedagogiska institutet
Charlotte Östlund
Eva-Lott Jönsson, Litteraturagenten.se

Grattis, priserna är på väg!

Ett stort tack till Vitterhetsakademiens bibliotek
vid Riksantikvarieämbetet!
Fler fina planscher hittar du på
<http://katalog1974.raa.se/rosenhane>

Läs mer om BookView
www.devo.se

klädsel kan ju avskräcka yngre medan äldre kanske förfasas över en bibliotekarie med piercad läpp. Bibliotekarierna vill se seriösa och kompetenta ut utan att avskräcka någon från att våga ställa en "oviktig" fråga. En ganska vanlig alldaglig klädstil är alltså helt rätt i biblioteket – det ger rätt signaler till allmänheten. En av informanterna säger sig se två varianter, den sportiga stilen och retro-stilen. Jeans, Converse-dojor och en snygg tröja är helt ok eftersom man då "inte ser ut som en bibliotekarie". En tolkning är att de unga bibliotekarierna är införstådda med och anpassade till folkbibliotekets stabila klädkod men inom denna balanserar de mellan att vara homogena eller heterogena. Det finns en spänning mellan att vara neutralt klädd, för att passa alla, och ändå, inom de stabila ramarna, klä sig personligt och uttrycka sin personliga identitet. När det gäller att hantera fördomar menar de intervjuade bibliotekarierna att den griniga tanten med hårknut inte längre finns. Däremot finns Gudrun Sjödén-bibliotekarien som förknippas med 1970-talets vänsterideologi och en symbol för den äldre och dominerande bibliotekariegenerationen. För de yngre är det viktigare att markera att de tillhör en annan generation än att visa sin politiska tillhörighet. En informant menar att det är roligt när folk blir förvånade och tänker "Oj, är hon bibliotekarie? Fördomarna påverkar inte bibliotekarierna själva, däremot folk i deras omgivning. Några av de intervjuade menar att de ofta får försvara sitt yrke och förklara för andra att jobbet inte alls är så tråkigt som det framställs. När det gäller själva plaggen är skorna det som är mest laddat. Birkenstock-tofflan är den fulaste representanten för bibliotekariestereotypen. Den signalerar präktighet, tråkighet och det värsta av allt – att man inte bryr sig – menar flera av de intervjuade. De unga bibliotekarierna har istället snygga men opraktiska stövlar eller skor med hög klack i ren protest. En protest som kanske fungerar så länge ryggen inte ber om nåd... Enligt sociologen Erving Goffman så vill den bibliotekarie som bär höga läderstövlar ge signaler om att han eller hon är en annan sorts bibliotekarie än den som har tofflor. Enligt hans tester tillhör tofflorna de bakre regionerna. Strumporna ska inte visas eftersom det blir för intimt, de tillhör så att säga kalsong- och trosavdelningen.

Varför finns det ett så stort intresse bland bibliotekarier för den egna image?

– Det kan jag faktiskt inte svara på. Jag vet inte om det enbart beror på dåligt självförtroende eller något slags allmän ångslan. Bilden

av bibliotekarien har ju även en nära koppling till bilden av biblioteket.

Riskerar inte denna uppsats att cementera de fördomar som finns?

– Risken finns ju alltid men samtidigt är det ju viktigt att rikta ljuset på de flesta frågor. Det är viktigt att synliggöra stereotyperna för att kunna gå vidare. Det är mer konstruktivt att visa vilken image dagens bibliotekarier vill ha än visa mer överkliga varelser som Bat-girl och magdansöser som förmedlas via webben.

Birgitta Lagerqvist berättar att de upplevt att frågor kring klädsel och bemötande nästan varit tabu inom biblioteksvärlden.

– Det finns en tendens att uppfatta en diskussion om klädsel som personlig kritik, inte bara mot hur en individ är klädd utan också mot individens personliga identitet. Den som förnekar att kläderna är bärare av ett underförstått budskap kan helt enkelt känna sig personligt angripen.

Samtidigt poängterar de bäge författarna att det i princip finns hur mycket som helst att forska vidare på när det gäller kläder och bibliotekarier. En jämförelse mellan olika typer av bibliotek vore intressant att göra. På ett företagsbibliotek finns t ex inte målgruppen "alla". Är det skillnad på folkbibliotek och andra servicemiljöer i fråga om klädsel? Hur har bibliotekariers klädsel sett ut rent historiskt, kan man koppla den till förändringar i samhället etc? Sedan har vi den kanske viktigaste frågan: Tänker allmänheten överhuvudtaget på hur bibliotekarien ser ut?

Det ska inte heller stickas under stol med att denna typ av forskning alltid anses vara kontroversiell. Handledaren Jan Nolin tvekar inte över ämnet som sådant bara det görs enligt forskningens alla regler. Han menar att det sedan tidigare inte finns någon uppsats om just kläder i kombination med bibliotekarieryrket.

– Det är bra att reflektera över detta med klädseln och pröva var gränserna går. För några år sedan raljerades det friskt över en avhandling om toalettrenskörelse. Doktorandens forskningsområde förlöjligades och ansågs obetydligt. Men belackarna är nog tysta idag eftersom just den uppsatsen haft stor betydelse för arkitekter och byggherrar...

Enligt handledaren är det heller aldrig fel att studenterna är starkt engagerade i ämnen som i detta fall.

– Det är ett ämne som berör och har betydelse vilket är en mycket bra början. Annars skulle ju inte du heller skriva om det, avslutar Jan Nolin.

ÅSA EKSTRÖM

Biblioteksvärldens egen fashionista, Malin Ögland: Inför biblioteksuniform!

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

Malin Ögland, bibliotekschef i Håbo kommun, fattade för några år sedan ett beslut om att "komma ut" och visa sitt starka modeintresse.

– Jag är medveten om att min ålder och det faktum att jag är chef har gjort det enklare. Nu har jag ju råd och tid att bejaka intresset.

MALIN ÖGLAND är bibliotekschefen med en egen stil och som verkligen vågar sticka ut vad gäller färg och form. Hon tillhör definitivt gruppen bibliotekarier som man minns på grund av hennes klädstil. Det syns att hon tycker om att leka med olika material- och färgkombinationer. När jag möter henne på biblioteket i Håbo ser hon dock rätt "vanlig" ut med mestadels svart på sig. Hon har exklusiva röda stövletter som definitivt inte köpts på Din sko, en kjol i årets Marimekko tyg och häftiga smycken. Men det har långt ifrån alltid varit självklart att klä sig på detta vis.

– Jag är född i början av 1960-talet. Som ung var jag politiskt intresserad av miljöfrågor så då präglades väl min egen klädstil av ett slags antimode. Det är först senare i livet som jag bejakat mitt modeintresse, berättar Malin Ögland.

Men i dag kan du ha chockrosa strumpor till en vit prinsessliknande klänning. Finns det inte folk som tycker att du borde lugna ner dig lite i ditt klädval?

– Det är faktiskt få som störs av mina kläder. Kanske beror det på att jag inte vill provocera genom mina kläder utan mest skänka glädje. Det är ju kul med färg och form!

EXUS
Terminalbord
SUCCÉ
på årets
Bok&Biblioteks-
mässa!
Besök vår
hemsida!

innorent.se
Arkitekter Design Inredningar
Tel. 046-524 41

X-ref Bibliotekssystem
Ver 4 är .NET- och SQL-baserat
Centraldrift möjlig
Gratis Installation • Gratis Inköp
Humana underhållspriser
www.x-ref.se

RULLE ÅKSTOL
Funktionell och ergonomisk
hjälpreda.

BISON

Högelian Station, Årjäng.
Telefon: 0573/510 10. Fax: 0573/510 15.
www.bison.se

Holländsk biblioteksuniform designad Aziz.

Malin Ögland blev tidigt intresserad av textilier och hantverk. Dessutom har hon alltid varit road av att sy och sticka. Modeintresset väcktes redan när hon var en liten flicka. Under alla år har hon även läst modetidningar som Elle och Damernas Värld.

– Men det var bara för några år sedan som jag beslöt mig för att ”komma ut” och verkligen visa hur pass intresserad jag är av mode. Självklart är mitt eget förhållande till mode påverkat av att jag är chef. Numera har jag ju också råd att köpa de kläder jag vill ha.

Det har tagit tid att bygga upp en garderob som Malins. Hon rensar ofta i den och både köper och säljer kläder via Tradera. Endast undantagsvis ratar hon plagg som inte går att återskapa till egna outfits.

– Det är väl det som är hemligheten med att hitta en egen stil, att hitta egna kombinationer. Det är ju så otroligt tråkigt att se människor vandra runt i hela Filippa K-munderingar. Men det är helt ok om man exempelvis har en Filippa K- topp i kombination med något som bryter. Det gäller helt enkelt att våga lita till sin egen stil.

Malin Ögland tillhör den sortens människor som kan sy vilket underlättar när man skapar egna kreaturer. Till hennes favoriter bland klädskapare hör bland andra Sandra Backlund och Ann Sofi Back. Modeintresset är så starkt att hon även studerat modevetenskap, en 10-poängs kurs kring temat Kläder, kropp och identitet.

– Mode är ju så mycket mer än enbart yta. Mode speglar både historia och kultur. Mode är även ett sätt att uttrycka den egna personligheten och visa samhörighet med andra.

Malin Öglands ögon glimmar till när hon hänvisar till den franske sociologen Pierre

Bourdieu som ser människorna som relativt styrda och påverkade, ibland utan att de ens märker det. En människa lever i olika sociala fält vars spelregler styr henne och har hon gott om kapital kan hon påverka spelreglerna. Vi möter dock dessa regler utifrån vårt förhållningssätt och vårt praktiska förnuft.

– Detta kan man även applicera på mode och kläder. Vi använder de symboler som vi tror att olika kläder och märken signalerar för att uttrycka samhörighet med en viss grupp.

Det finns ett samband mellan stil, smak och maktposition. Men detta gäller långt ifrån alltid eftersom det finns bärare med högt ekonomiskt kapital men ett lågt kulturellt kapital. Vi är alla präglade av tvåhundra-åriga modemallar även om idealen och stilarerna har förändrats – men det är fortfarande så att professorn förväntas lyssna på opera och kassörskan förväntas lyssna på schlagers etc. En stor del av människors konsumtion, där mode har en stor plats, handlar just om att tro. Det finns nästan något religiöst över konsumtion och man dyrkar och vördar den goda smaken. Kanske är det därför som det är så laddat med mode. Malin Ögland har läst uppsatsen ”Du ser inte ut som en bibliotekarie!” Hon förvånas över att det anses vara så provocerande med kulturtanten på biblioteket.

– Till och med rockartisten Marit Bergman ställer ju upp och modellerar för Gudrun Sjöden.

Malin Ögland anser att alltför många utgår från en stereotyp bild av bibliotekarien när man talar om bibliotekariers stil.

– Trots att den sortens bibliotekarie knappast existerar i dag. De flesta kulturtanter/bibliotekarier i fyrtioårsåldern har väl jeans och en snygg topp. Eller?!

Problemet med vad för slags kläder man ska ha på jobbet är lite uppförstorade enligt bibliotekschefen.

– Få kommer ju till jobbet i nattlinne eller jympe-overall och det är väl först då det blir ett problem. Samtidigt är det är ett litet dilemma att det inte finns någon klädkod.

– Jag tror det skulle underlätta för bibliotekarier om man hade ett slags arbetsuniform. En snygg och bekväm dress liknande den som finns på stadsbiblioteket i Amsterdam. En unisex-variant där man själv väljer om man vill ha byxor eller kjol och kort- eller långärmat, säger hon som verkligen inte tillhör den uniforma skaran.

Här förvånar Malin Ögland. Fast hon kan säkerligen få ihop någon kombination som gör att uniformen ändå sticker ut och blir personlig?

ÅSA EKSTRÖM

Över 100 bibliotek säger ifrån!

Ställ krav på tillgängliga bibliotekssystem!

Webbkatalogernas design innebär att mer än 50 % av användarna misslyckas med sökningar i bibliotekskataloger. Detta visar den användarundersökning som gjordes av LIMIT-projektet (Länsbibliotek i Mellansverige IT) hösten 2005. Som en konsekvens av undersökningens resultat bjöd projektet i våras in representanter för leverantörer av bibliotekssystem till en seminarierie för diskussion med bibliotekspersonal.

Utiifrån seminarierna och användarundersökningen har vi ställt samman en kravlista. Den innehåller krav på teknisk tillgänglighet, visar på standard för webbplatser och pekar på det viktigaste och mest självklara för att få till en lättillgänglig OPAC.

Kravlistan med bilagor skickades ut till alla bibliotekschefer inom LIMIT-området (Dalarna, Gotland, Stockholm, Sörmland, Uppsala, Värmland, Västmanland, Örebro

och Östergötland) för underskrift. Över 100 kommunbibliotek och TPB ställer sig bakom kravlistan. På Bokmässan i Göteborg överlämnade vi kravlistan och namnunderskrifterna till Axiell: BookIT och LIBRA och Bibliotekscentrum Sverige AB: Mikromarc.

Vi kräver bl a:

- Att webbkatalogerna ska uppfylla VERVA:s (Verket för förvaltningsutveckling) rekommendationer för standarder för webbplatser, Vägledningen 24-timmarswebben 2006:5, kapitel 3.
- Begripliga hjälptexter och felmeddelanden
- Felstavnings tolerans
- Verkbaserad träfflista
- Enkla och tydliga reservationsrutiner

Projektgruppen i LIMIT
genom LOUSIA HATAMIAN
och BIRGITTA WINLÖF

"ANVÄNDARUNDERSÖKNING AV BIBLIOTEKENS HEMSIDOR"

Utförare: Uppsala universitet, institutionen för informationsvetenskap
40 testpersoner svarade på 61 frågor
Frågorna uppdelade på "Servicerelaterade" och "kärnverksamhet"
Ex. på servicerelaterad fråga: Är biblioteket öppet på lördag kl. 16.00?
Ex. på fråga om kärnverksamhet: Boken Glasfågla, finns den som talbok?
Mer än hälften, 54 % misslyckades med att hitta svar på frågorna.

Hela undersökningen kan läsas på www.limitprojektet.se
För mer information om "vägledning 24-timmarswebben" se www.verva.se

Limit projektet är ett länsöverskridande projekt som stöds av Kulturrådet och som syftar till att öka användningen av bibliotekens e-tjänster. Nio län samarbetar (Dalarna, Gotland, Stockholm, Sörmland, Uppsala, Värmland, Västmanland, Örebro och Östergötland).

Den glatt tränade bibliotekarien – finns den?

Tysken Johannes Gutenberg uppfann boktryckarkonsten genom en kombination av vinpressens och sigilletts idéer.

Det var väldigt bra gjort av Gutenberg.

Kan dataålderns svenska nioåringar läsa en tryckt bok? Detta får vi snart veta för från och med år 2008 ska alla tredjeklassare lästest, det har den nya regeringen bestämt.

Det var väldigt bra bestämt av alliansen.

Men hur ska det gå för oss andra, småbarnen och vi som fyllt 10 och 30 och 50 och 70 år? I likhet med motion och träning är läsinläring ju – ett livslångt projekt.

Så här sade en gång Olle Holmberg, min favoritolitteraturprofessor, om träning:

Med löpning, släggkastning och vedsågning tränas den tvärstrimmiga muskulaturen som är handlingens muskulatur. Med VREDE, SORG, KÄRLEK, RELIGION, LITTERATUR och LEENDEN tränas den glatta inälvsmuskulaturen som är känslolivets säte och underlag.

Det var väldigt bra sagt av Olle Holmberg.

Det gäller alltså för oss att hela livet träna alla muskler. Annars blir vi svaga, trista, dumma och sura.

Massor av andra kloka människor (män) talar också om läsandets vad och hur och varför: Umberto Eco, VS Naipul, JM Coetzee, Aidan Chambers, Harold Bloom, Carl-Göran Ekerwald.

Det är väl därför som alltför högre utbildningar – läkarutbildningar, handelsutbildningar etc erbjuder sina studenter kurser i skönlitteratur.

Snart är det bara studenterna som läser biblioteks- och informationsvetenskap som inte får kunskap om den sköna litteraturen. Som förblir verbalt vilna.

Nästan alla människor kan numera söka information på den egna datorn.

Samtidigt har det, överraskande nog, blivit poppis att läsa skönlitteratur.

Allt färre studenter studerar i sin grundut-

bildning ämnet litteraturvetenskap (De studerande på A- och B-nivå blir allt färre på alla lärosäten).

Samtidigt har det som förr hette bibliotekarieutbildningen ändrat karaktär. Istället för att utbildas till bokexperter med både bredd och djup – blir biblioteksstudenterna informationsmäklare.

För en tid sedan uttryckte Författarförbundet en farhåga att litteraturkunniga folkbibliotekarien är ett utdöende släkte. Förbundet oroade sig för att 2000-talets "informationsmäklare" inte är en kunskapskälla, en samtalspartner, en medläsare för biblioteksbesökande barn och vuxna. Man vändades över att det inte skulle finnas högläsningsskriv och startas läsecirkel på biblioteken. Och skulle verkligen de nyutbildade bibliotekarierna våga vara folkbildare och inte bara passivt leverera s k bestsellers?

Jag skrev då brev till föreståndarna för de fyra svenska bibliotekarieutbildningarna och

frågade om studenterna fick några kurser i litteraturens genrer och i skönlitteratur.

Svaren som kom hugsvalade inte Författarförbundet.

Från utbildningen i Biblioteks- och informationsvetenskap i Lund – för att ta ett exempel – meddelades det ampert att kunskaper om skönlitteratur måste eleven skaffa sig på egen hand.

Det var tråkigt att höra.

Men lugn, bara lugn, bästa Författarförbundet – inte dog de läsglada bibliotekarierna ut.

Ånej!

Aldrig förr har det startats så många läsecirklar som i år! Ingen verbal vilsenhet på bibblan!

Förr pratade man lite föraktfullt om byfånarna, det var de tölpar som inte visste något om livet utanför byn.

Alla kvinnliga och manliga kulturkoftor (i alla åldrar) som nu läser och diskuterar liv och litteratur tillsammans har sett till att de varken är byfånar eller nufånar.

Man "boksamtalar" på biblioteken, hemma hos varandra och på nätet. Om afrikansk litteratur, norsk litteratur, holländsk litteratur, 1800-talsförfattare, arbetarförfattare, kvinnolitteratur, hembygds litteratur, hästböcker, chic lit.

Det bildas Kafkacirklar, Inger Edelfeldtcirklar, deckarcirklar, mangacirklar, poesi-träffar – och tusen sinom tusen skrivargrupper. För att inte bara tala om alla "Vi-läser-och-diskuterar livet-och-dricker kaffe-cirklar".

Inälvsmuskulaturen tränas!

Nyttigt.

Visst kan det vara trevligt att ha make, maka, särbo, delso eller sambo. Men det går väl rätt bra att koka sin egen gröt också. Däremot, om man inte är med i en enda läsecirkel – då är livet en ensam pina.

Meningslöst.

Tomt.

Som en påse.

Alla bra böcker, sa Ernest Hemingway, är lika på det viset att de är sannare än det som verkligen hänt. Nobelpristagaren sade också strängt till oss: Om jag skriver med mitt hjärteblod så får väl ni, ta mig fan, läsa med ert hjärteblod.

Det var väldigt bra skrivet tycker:

LENA KJERSÉN EDMAN

som är så tacksam för den utmärkta kursen i barnlitteratur på biblioteksutbildningen 1970–71

Läsfrämjande arbete för barn och unga i en digital tid

Hur kan digitala medier användas för att inspirera till läsning av litteratur? Hur förhåller sig det läsfrämjande arbetet i skolan till det på fritiden? Läslust i digital tid var rubriken på en konferens som Svensk Biblioteksforening anordnade i våras. Med avstamp från den och de föredrag som hölls sammanfattar Cay Corneliussen aktuell forskning och framtida strategier.

DE TVÅ BEGREPPEN: *läslust* och *digital* kan väcka motstridiga associationer. "Läslust" för tankarna till den djupa läsfätöljen och tekopen medan "digital" snarare associerar till något som fjärrar från läslust. En vanlig föreställning är att speciellt barn och ungdomar läser mindre därför att de ägnar tiden åt digitala medier. Allt tyder dock på att det är en felaktig föreställning. Digitala medier stimulerar tvärtom till läsning – fast inte alltid av böcker. En aktuell fråga är hur digitala medier kan användas för att inspirera till läsning av litteratur, en annan hur det läsfrämjande arbetet i skolan förhåller sig till det på fritiden.

I vilken utsträckning läser vi i denna digitala tid? Det grundläggande mönstret för bokläsning är i stort sett detsamma som för tjugo år sedan. Högutbildade läser mer än lågutbildade, kvinnor läser mer än män och flickor mer än pojkar. Kulturrådet har i en rapport kartlagt olika läsundersökningar (Peurell, Erik, Om läsning – mer eller mindre) och resultatet pekar mot att läsningen inte minskar radikalt. Rapporten visar också att olika läsundersökningar är oklara i sina definitioner av vad läsning är. Oftast underförstås läsning av pappersböcker – inte läsning på webben, men det klargörs inte. Beträffande hur mycket vi läser är det framför allt tre förhållanden som, enligt rapporten, kan beläggas: 1) det högfrekventa läsandet har minskat (dvs bokslukarna har mer eller mindre försvunnit), 2) pojkar läser mindre och 3) högläsning för små barn har minskat.

Apropå föreställningen att det finns ett motsatsförhållande mellan läsning av pappersböcker och användning av digitala medier refererar Kerstin Rydsjö och Anna Carin Elf i sin kunskapsöversikt, "Studier över barn och ungdomsbibliotek", bl a till en undersökning av förändringar i läsvanorna (forskningsprogrammet Mediapanel). Den visar

att bokläsningen som helhet har ökat under slutet av 1990-talet trots det ökade medieutbudet. Men som bekant har ökningen inte spridit sig i alla grupper utan det är de redan läsvana som läser mer.

Däremot ser man *inte* – när man granskar sambandet mellan läsning och annan mediekonsumtion, framförallt tv – att det har en negativ inverkan på bokläsning. De barn som läser böcker ser inte mindre på tv eller ägnar andra medier mindre tid än barn som sällan läser böcker. När det gäller Internetanvändningen finns det till och med ett positivt samband mellan den och bokläsningen. Bokpriskommissionens rapport (Bokpriskommissionens femte delrapport, 2004) visar att Internetanvändningen har ökat snabbare bland människor som läser böcker. Rydsjö och Elf menar att läsningen förändras i takt med att nya medier inrättas, och att fler målriktade ansträngningar borde göras för ungdomar som aldrig läser och barn som inte får högläsning.

Det är alltså inte digitala media och tv som är "fienden" när det gäller minskad läsning. Problemet är mer komplicerat än så. Forskarna i forskningsprogrammet Mediapanel menar att orsaken står att finna i omgivningens attityder och föreställningar om bokläsning men också i hur hemmet och skolan förhåller sig.

Det faktum att barns och ungdomars *läsförståelse* har försämrats i Sverige gör det även fortsättningsvis mycket viktigt att arbeta med läsfrämjande åtgärder. Internationellt klarar sig Sverige bra, men en tydlig försämring har inträffat enligt den internationella läsundersökningen PIRLS.

Mot bakgrund av den ökade medieanvändning och den minskade läsförståelsen är Anette Ewalds nyligen publicerade doktorsavhandling, "Läskulturer. Lärare, elever och litteraturläsning i grundskolans mellanår", intressant. Anette Ewald menar att skolan ar-

betar mycket med kvantitativ läsning och resultatet blir mekanisk läsning som inte leder till fördjupad förståelse eller kunskap. Hon menar också att det ofta leder till att storläsarna läser mer och att icke-läsarna hamnar vid sidan av. Vidare: elevernas egen erfarenhetsvärld (textmedieanvändning) tas inte till vara i de diskussioner som förs i skolan; det finns dessutom alldeles för lite av gestaltning och skapande processer kring läsningen som kan hjälpa att fördjupa förståelsen eller skapa möten med skönlitteraturen. Det beror bl a på en gammal didaktisk tradition men också på skolans starka målstyrning via läroplanerna.

Bägge de här företeelserna, *kvantitativ läsning och dåligt stöd till svaga läsare* är fenomen som känns igen från barnbibliotekariepraktiken. En möjlig strategi för folkbibliotekets arbete med läsning i skolan skulle kunna vara att hjälpa till med samtal, fördjupning och gestaltande processer kring läsning.

I "Det lokala folkbiblioteket – förändringar under hundra år" påminner Joacim Hansson om att folkbiblioteken har fått i uppdrag att stödja läsningen i skolan. I "Lgr 80 1982" betonas litteraturläsning starkt och i "Folkbiblioteksutredningen 1984" får barnbiblioteken en uppmaning att föra ut böcker och läsning i grundskolan. Joachim Hansson menar att folkbiblioteken arbetar i skolan på ett oreflekterat sätt, de utgör mera en aktiv resurs för barnens formella lärande än för det informella.

Rydsjö och Elf gör en liknande reflektion och menar att syftet med barnbibliotekens arbete är otydligt. De efterlyser i sin kunskapsöversikt nära dialoger mellan bibliotekarierna och pedagoger om syftet med bokprat och resultatet av dem. De menar att målet för samarbetet med skolan bör vara att komplettera och kvalitetsförbättra det läsfrämjande arbetet enligt läroplanens mål. De hänvisar till samlarbetsprojekt där bibliotekariernas roller förtydligats gentemot pedagogerna när samarbetet fördjupats (Alfons Ellen och Kotten, Leka språka lära).

Den gamla idén om att barnbiblioteket ska arbeta via skolan för att nå ut med folkbibliotekets budskap verkar inte fungera. Enligt Rydsjö och Elf finns det studier som visar att barn och pedagoger uppfattar bokprat under klassbesök framför allt som en del i skolarbetet, dvs budskapet om folkbiblioteket går förlorat.

I en dansk undersökning som gjorts av webbfrågetjänsten "Spörg Olivia" görs en jämförelse mellan hur barn använder det fysiska biblioteket och hur de använder tjänsten på webben (Nyboe, Lotte och Kirsten

Drottner, När barn stiller spörsmål, Biblioteksstyrelsen 2006). På nätet finns en anonymitet som gör att det känns friare att fråga om personliga saker, barnen frågar också om saker som är relaterade till nätanvändningen. När de möter den "levande" barnbibliotekarien kan de istället fråga saker som hur man hittar i biblioteket etc. Spörg Olivias utredare sammanfattar: "Nätet är en viktig källa till upplevelser och kunskaper för barnen och barnbiblioteken måste förhålla sig till det. Den nätbaserade frågetjänsten och det fysiska biblioteket ska ses som två företeelser som kan samspela och komplettera varandra."

De motsvarigheter vi har i Sverige är Barnens bibliotek och Barnens polarbibliotek. De har olika karaktär och syfte men gemensamt är att de båda är webbresurser som inspirerar till läsning och biblioteksanvändning. Det är viktigt att även integrera barninriktade tjänster i de stora, nationellt syftande webb-utvecklingsprojekten som nu pågår för att tjänster för barn inte ska bli isolerade företeelser och hamna i bakvatten.

Om folkbiblioteken arbetar läsfrämjande i skolan med en tydlig inriktning mot läroplanens mål blir det uppenbart att det behövs en annan strategi när det gäller att presentera litteratur för barn på barns fritid, direkt till barn, ungdomar och familjer.

Det finns goda skäl att vända sig till familjerna. Många undersökningar understryker vikten av de värderingar och förhållningssätt som finns i hemmet. Det finns tydliga samband mellan antal böcker i hemmet och barns lässkicklighet. Detta samband är till och med tydligare än sambandet mellan föräldrarnas egen lästid och barnens läsförmåga, enligt forskning som Rydsjö och Elf refererar till.

Folkbibliotekens arbete med litteraturen inom den kulturpolitiska sfären kan ta sin utgångspunkt i barnlitteraturen som konstform och ta sikte på individens upplevelse av det konstnärliga verket. Ett sådant förhållningssätt skulle på sikt vara fruktbart även för arbetet i skolan. I det läsfrämjande arbetet kan barnbibliotekarierna dra nytta av barns stora intresse för andra medier och understryka släktskapet med andra estetiska kulturuttryck.

Barnbiblioteken brukar arbeta med en strategisk ålderstrappa där varje steg beskriver vilken verksamhet som görs när barnen är ett år, två år osv. Kanske behövs två olika trappor: en som riktar sig mot fritiden och en mot skolan.

Sammanfattningsvis, mot bakgrund av aktuella forskningsrapporter utkristalliserar

FOTO: HENRIETTE ZORN

Hur kan digitala medier användas för att inspirera till läsning av litteratur? Hur förhåller sig det läsfrämjande arbetet i skolan till det på fritiden?

sig fyra tänkbara strategier för folkbibliotekens arbete med läsfrämjande åtgärder: 1) utveckla gestaltande metoder som leder till fördjupad läsförståelse och upplevelse, 2) fördjupa samarbetet med skolan i linje med läroplanerna, 3) utveckla en särskild strategi för att nå barn och föräldrar på fritiden och 4) utveckla läsfrämjandet med hjälp av webben.

Kulturrådets styrelse gav nya direktiv för bidrag till läsfrämjande i april 2006. I dessa direktiv betonas ett läsfrämjande inom kultursfären som levandegör läsning och bygger på delaktighet och eget skapande. I direktiven betonas också långsiktigheten som bl a uppnås genom att projekten bygger på bred samverkan så att kunskapsprocesser kan spridas i nätverk och infrastrukturer. Användning av olika former av medier poängteras också. I årets första ansökningsomgång finns många länsbibliotek med. Samtliga tar fasta på barnkulturutredningens tankar om länsbibliotekens eventuella roll för att skapa läsfrämjandecentra där nya metoder utvecklas.

CAY CORNELIUSON

Avd för konst och kultur, Kulturrådet

Pedagogisk OrienteringsBILD

WAGNER

www.wagnerform.se

”Om jag läser de här böckerna vet jag allt”

FOTO: VIDAR LINDQVIST

PÅ SIGTUNASTIFTELSENS bibliotek fanns ett bildverk som hette *Vår underbara värld*. Den innehöll fotografier av exotiska djur från alla kontinenter, med omständliga beskrivningar. Boken låg på ett bord i läsesalen och var av så väldigt format att den knappt gick att rubba. Jag brukade bläddra i den för dess femtiotalssanda, en troskyldighet som påminde om folkskolans planscher.

Werner Aspenström kom och gick på biblioteket när han vistades på Stiftelsens gästhem, där jag hade lyckan att lära känna honom i början av åttiotalet. Jag ville gärna föreställa mig att också han läste *Vår underbara värld*. Han såg ju på en harkrank och en snigel och en mätarlav med samma passionerade uppmärksamhet, han visste ungefär allt som var värt att veta om naturen, och så bara lyfte han upp alltihopa och gav det en existentiell innebörd, med en ton som ingen kan härma.

I början av sjuttiotalet hade han gett ut *Jordvaggan – Himmelstak* – ett litet urval dikter som han själv kommenterade med lika delar självironi och integritet. Jag studerade på den tiden vid Helsingfors universitet och vantrivdes så att det isade sig längs ryggraden. Jag skämdes för att jag talade så dålig finska – jag kom ju från den svenskspråkiga landsorten i västra Nyland – och var plötsligt inkompetent i allt: långsam, dum och främmande. Jag satt för det mesta på stadsbiblioteket och försökte skriva dikter, och det blev naturligtvis ingenting. Jag visste inte vad jag skulle ta mig till. Och det var då *Jordvaggan – Himmelstak* hamnade i mina händer, med sin ton som uppmanade den som läste att lyssna till sin egen ton... Jag bar omkring den lilla jordbruna volymen överallt i min axelväska. ”Bondestudentens sista brev” var ett brev från en bondestudent till en annan. Jag behövde inte längre läsa, bara titta på sidorna,

jag visste vad som stod där. Och allt kom tillbaka – språk, förhoppningar, planer, lyster, färg: jag lärde mig finska, gick tillbaka till studierna och fortsatte skriva dikter, men på ett annat sätt.

”Hur skall de levande tala till de levande?” frågar en av Werner Aspenströms dikter. För mig var Werner Aspenström den magiska lyriskaste röst som förmådde inge andra mod; jag hade inte kommit att tänka på att han också var en alldeles existerande människa. Och så

”Jag kan en massa av dina dikter utantill!”

Werner Aspenström tittade på mig, backade och svarade vänligt avvärjande: ”Det var värst, det kan inte jag!”

materialiserades han alltså, en vanlig dag på Sigtunastiftelsen. Vad gör man då? Man kan knappast gå fram till en människa som man aldrig har träffat och säga ”Du har förändrat mitt liv”, hur sant det än må vara. Jag fattade mod till sist, gick fram och hasplade ur mig mitt namn, och lika andlöst som sanningsenligt: ”Jag kan en massa av dina dikter utantill!” Werner Aspenström tittade på mig, backade och svarade vänligt avvärjande: ”Det var värst, det kan inte jag!”

Men det gick ändå inte åt skogen. Vi satt där i matsalen mittemot varandra, båda lika blyga, och för det mesta var det knäpptyst. Jag var rädd för att om det är knäpptyst precis hur länge som helst går han sin väg för gott. Men för Werner Aspenström var det inte möjligt att återvända från den vanligaste lilla promenad utan att ha något sällsamt att rapportera, och när man börjar samtala... Och så var det biblioteket – han verkade i första hand fördjupa sig i naturvetenskaplig facklitteratur, och kom sättande och redogjorde

med samma iver för de senaste intressanta resonemangen.

Det finns en werneraspenströmsk anda, ett klarögt sätt att förhålla sig till omvärld och kunskap, i grunden solidariskt med skapelsens skenbart obetydligaste varelser. Den aspenströmska andan har något att göra med min egen barndom på femtiotalet: skolhuset på landsorten där jag växte upp, med vuxenbiblioteket bestående av några hyllor inrymda i skolan. Efterkrigstid och brist på det

mesta, överskott av längtan. Min mamma var lärarinna och hade hand om biblioteket två kvällar i veckan och jag satt bredvid och stämplade datum på korten. Jag tittade på hyllorna. ”Om jag läser de här böckerna vet jag allt”, tänkte jag. Till det bästa hörde den oförutsägbarhet med vilken folk lånade litteratur, man kunde aldrig veta. Det tänker jag på ibland, till exempel när det skall klagas evinnerligt över att allt färre människor läser poesi... Det är inte enkelt att mäta sådana saker, och praktiken gör en mycket gladare.

Jag satt vid min mammas kateder och läste om kvällarna under den vita porslinslampan. Skolan och biblioteket var mitt hem, det var enkelt och bokstavligt. Jag tittade på hyllorna. Jag var sju år och bibliotekarie. ”Det är en underbar värld vi leva i, full av intressanta, ja häpnadsväckande företeelser”, stod det många år senare i bildverket på Sigtunastiftelsens bibliotek. Det skrev också Werner Aspenström, hela tiden.

TUA FORSSTRÖM

Det är i år femton år sedan Werner Aspenström tilldelades Aniarapriset och tio år sedan han dog.

FAKTA

Tua Forsström är född 1947 i Borgå och bosatt i Tenala som ligger drygt tio mil sydväst om Helsingfors. Förutom kortare perioder då hon har varit verksam som förlagsredaktör och litteraturkritiker har hon verkat som författare på heltid. Hon debuterade 1972 med samlingen *En dikt om kärlek och annat*. Sedan dess har det blivit över tio årtionden verk. Hennes senaste samling *Sånger* kom 2006. Förutom poesi har hon också skrivit radioteater och kammerspel.

Hon har tilldelats en rad priser och utmärkelser. 1998 fick Tua Forsström mottaga Nordiska rådets litteraturpris för samlingen *Efter att ha tillbringat en natt bland hästar* (1997).

Tidigare i år fick hon De Nios stora litteraturpris 2007 med motiveringen att hon skriver lyriskt tilltalande och med skärpa och för att hon har en förmåga att härbärga starka känslor utan att banalisera.

Svensk Biblioteksförnings Aniarapris utdelas årligen till en svenskspråkig författare av skönlitteratur för vuxna och består av en skulptur av Linnéa Jörpeland samt en prissumma på 10 000 kronor.

Priset delas ut vid Bok & Biblioteksmässan i Göteborg.

JURYN MOTIVERING TILL ÅRETS ANIARA-PRISTAGARE:

”Aniarapriset går till Tua Forsström för hennes samlade poetiska produktion. För en poesi som blandar vardagligt tilltal med en högstämd intensitet och som vidgar tillvaron och blytbygger livets dimensioner. I sin poesi inbjuder hon läsaren till ett förtroligt samtal vid klippbranten och upprättar en poetisk zon där de vertikala perspektiven möter de horisontella. Med lätt hand tecknar hon bilder av kärlek, död och ensamhet och pekar på en möjlig tröst i det flyktiga och sårbara.”

”Boken är en plats jag kallar hem”

Böcker försvinner spårlöst. Halvfulla bokhyllor fylls snabbt till bristningsgränsen. Övriga allianser och associationer skapas tvärs över bokstavskategorierna. För Alberto Manguel är bibliotek levande organismer. Biblioteksbladet träffade honom under Bokmässan i Göteborg för att prata om hans nya bok *Nattens bibliotek*.

FOTO: NIKOLAJ JAKOBSEN

Alberto Manguel i sitt bibliotek i prästgården utanför Poitiers i västra Frankrike.

JAG TYCKER OM att läsa i mitt bibliotek på natten. Då är det fridfullt. Jag kan koncentrera mig mer och samtidigt tillåta mitt sinne att vandra iväg, säger Alberto Manguel.

Han tittar på mig med snällt uppfordrande blick för att se om jag intuitivt förstår vad han menar. Alberto Manguel är en läsare och boksamlare av den romantiska sorten. Han köper böcker på antikvariat, älskar prasslet när en sida vänds och hatar smutsiga märken efter prislappen.

Hans egen boksamling rymmer 35 000 titlar. För fem år sedan fick de äntligen ett hem. Alberto Manguel köpte en prästgård utanför Poitiers i västra Frankrike och byggde om dess raserade lada från 1600-talet till bibliotek.

– Liksom många andra har jag alltid levt på platser som är för små för de böcker jag vill ha. Det ligger i bibliotekens natur att de alltid har för lite utrymme. Men här fann jag en plats där jag kunde slå mig ner med alla mina böcker.

För biblioteksälskaren Alberto Manguel

var det en dröm som gick i uppfyllelse när han fick bygga ett eget bibliotek. Arbetet genererade massor av tankar.

– Jag funderade mycket på den märkliga uppfattningen att det är möjligt att katalogisera en kaotisk värld i alfabetisk ordning och tro att det finns en överensstämmelse mellan den ordning vi skapar i biblioteket och världen utanför. Det är ett naivt, optimistiskt ideal jag ständigt förvånas över. Jag tror att det ger oss en känsla av makt och en känsla av att kunna förstå världen.

Böckerna i Alberto Manguels bibliotek är ordnade efter originalspråk med undantag för vissa bestämda kategorier som Bibeln, legender och bokens historia. Men på natten överskrids de begränsningarna. "Fria från vardagens tvång, utan åskådare fram på småtimmarna, strövar mina ögon och händer vårdslöst över de prydliga raderna och återställer kaos. En bok ropar helt oväntat på en annan och skapar allianser tvärsöver olika kulturer och århundraden.", skriver han i *Nattens bibliotek*.

Alberto Manguel blev känd i Sverige när den kritikerrosade *En historia om läsning* gavs ut på svenska 1999. Han föddes i Buenos Aires 1948. Pappan var diplomat och familjen bodde till en början i Israel och befann sig ofta på resande fot. Utan en stabil hemmiljö och jämnåriga kompisar att växa upp med fann Alberto Manguel trygghet i böcker.

– När jag öppnade boken på kvällen kunde jag alltid vara säker på att det var samma illustrationer och samma text. Det kändes som att komma hem. Alltsedan dess har böcker gett mig den känslan. Boken är en plats jag kallar hem.

På min fråga om han är besatt av läsning svarar han lugnt att det säkert stämmer. Böcker har varit ett sätt att upptäcka världen för honom.

– Jag har alltid känt att erfarenheter kommer till mig först genom böcker och sedan inträffar eller inte inträffar i verkligheten. Jag kommer ihåg när jag som barn läste om karaktärer som blev förälskade eller reste till främmande länder, när detta senare hände mig själv kändes det som erfarenheter jag redan hade haft.

Alberto Manguels första jobb var som biträde i en av Buenos Aires många bokhandlar. Då var han 16 år. 40 år senare har han skrivit en lång rad böcker och arbetat som förlagsredaktör i flera länder. Idén om en bok om bibliotek föddes när han byggde sitt eget bibliotek på prästgården utanför Poitiers.

Nattens bibliotek behandlar bibliotek ur flera olika aspekter som till exempel myt, form, makt, minne, arbetsplats och identitet. Det är en essäbok full av historiska nedslag och anekdoter från skrivkonstens uppkomst för

cirka 5 000 år sedan fram till dagens virtuella bibliotek.

Det första moderna biblioteket var enligt Alberto Manguel Biblioteket i Alexandria som grundlades 280 f. kr. Dess ambition var att samla alla böcker. Innan det byggdes skrev den egyptiske kungen Ptolemaios i ett brev "till alla härskare och ledare på jorden" och bad dem skicka avskrifter av sina böcker till Alexandria. Mellan 400 000 och 700 000 bokrullar tros ha funnits i Alexandria.

– Biblioteket i Alexandria grundlade ambitionen att omfatta allt. Den ambitionen gäller fortfarande för de flesta bibliotek även om man begränsar vad exakt ett bibliotek ska omfatta. Ett nationalbibliotek strävar till exempel efter att ha alla böcker på det egna språket i sina samlingar medan ett lokalt bibliotek önskar sig all litteratur om den stad det är beläget i.

Det är dock en ambition som aldrig kan förverkligas fullt ut. Det finns alltid böcker som exkluderas. Ibland sker det genom medveten politisk censur, men oftast är urvalsprocessen mer finkalibrig än så.

– I Alexandria var bibliotekarierna tvungna att sätta upp listor på rekommenderade böcker i olika kategorier, det var den första kanon. Intentionen var att hjälpa läsaren, men konsekvensen var att de böcker som inte kanoniserades till stor del glömdes bort.

Alberto Manguel ser bibliotek som levande organismer.

– Ett bibliotek är aldrig en stelfrusen enhet. Det kommer att fortsätta ändras och växa i enlighet med de läsare som använder det. Det är detta som gör bibliotek till ett samhälles allmänna minne. Minne är något föränderligt och levande. Biblioteken är inte våra fullständiga minnen eftersom mycket glöms bort eller går förlorat men de är de bästa vi kan frambringa.

– Det är därför bibliotek är så viktiga. När vi negligerar den betydelse de har, riskerar vi att förlora vår samlade erfarenhet. Då måste vi lära oss på nytt igen.

Under lång tid har pampiga bibliotek varit en symbol för makt och välstånd. Men det sista århundradet har intellektuell prestige ersatts med ekonomisk prestige, säger Alberto Manguel. Wall Street och börserna är starka

re symboler för ett lands framgång än ett högkvalitativt bibliotek.

– Det samhälle vi har skapat tillåter inte frågor, det kräver enkla svar. Det använder reklamens språk, det är ett språk som vill övertyga dig om att köpa det och det för att bli snyggare och starkare. Biblioteken kan kämpa mot detta genom att sätta böcker i folks händer som inte ger svar utan ställer frågor och tvingar folk att tänka. Jag tror att biblioteken och i synnerhet bibliotekarierna måste bli mer politiskt aktiva. Då har biblioteken en potential att bli subversiva och rebelliska platser.

Den nuvarande utvecklingen med bibliotek som satsar på digitalisering och profilerar sig med e-böcker tror Alberto Manguel är farlig. För det första vet vi inte hur hållbar digital lagring är, stora värden riskerar att förloras i förstörda filer, men också för att samhället sänder ut fel signaler.

– Alla vet att det är två olika saker att läsa på skärmen och att läsa från en tryckt sida. Om det offentliga fäster mindre vikt vid den tryckta sidan sänder man ut signalen att det praktiska, ekonomiska och snabba är viktigare än det svåra och långsamma. Då relegerar vi läsning till en lägre kategori eftersom läsning är svårt och långsamt.

När jag frågar Alberto Manguel vilket som är det bästa bibliotek han har sett väljer han ett som är både subversivt och svårt. I koncentrationslägret Birkenau fanns en samling på cirka tio barnböcker som hade smugglats in och som barnen gömde undan för vakterna.

– De var beredda att riskera sina egna och andras liv för att kunna läsa några sidor i en bok. Det är det starkaste och mest rörande rättfärdigande för bibliotek som finns.

CARL-MAGNUS HÖGLUND
frilansjournalist

FAKTA/ALBERTO MANGUEL PÅ SVENSKA

En historia om läsning, 1999, Ordfront förlag
Läsa bilder, 2002, Ordfront förlag
Nattens bibliotek, 2007, Ordfront förlag

av Tottie Lönn

INDIEN

LÄMNA TILLBAKA!

Nationers krav på att återfå museiföremål, konst, böcker och dokument som de anser hör till det egna landet är en företeelse som växer. Christies auktionshus i London gick t ex i somras med på att dra tillbaka försäljningen av ett brev skrivet av Mohandas Karamchand ("Mahatma") Gandhi och överlämna det till Indiens regering, efter en överenskomst med den schweiziske ägaren. Brevet skulle annars ha sålts för uppskattningsvis 12 000 pund. Nehru Memorial Museum and Library i New Delhi, som äger det mesta av vad Gandhi skrivit, hade i så fall känt sig tvungna att bjuda på det. Det sju-sidiga brevet skrev Gandhi till en tidskrift nitton dagar innan han mördades den 30 januari 1948.

(<http://timesofindia.indiatimes.com>)

JAPAN

IVRIG BOKDONATOR

Kameler, bokbussar, elefanter och båtar. Färdmedlen är många för att sprida litteraturen. En 28-årig envis japan, Kazuhiro Doi, har valt ett originellt sätt att få ut sitt budskap. Sedan januari 2005 har han cyklat i Japan från bibliotek till bibliotek med en släpkärra full av böcker om det globala miljötillståndet. Dessa har han gett biblioteken för att väcka läsarna. Han har hittills besökt 1 200 bibliotek i 13 av Japans 47 prefekturer. Efter år 2009 ska han enligt planerna ha besökt samtliga.

(Indo-Asian News Service/American Libraries 2007:june/july)

NORGE

ORO I BIBLIOTEKSVÄRLDEN

Den stora biblioteksutredningen, "Biblioteksreform 2014", med många konkreta förslag har inte satt några större spår i årets budget.

"Ikke med sin beste vilje kunne Norsk Bibliotekforenings ledelse fredag formiddag tolke positive signaler om bibliotekframtid ut av Kulturdepartementets budsjettkapittel", rapporterar Norsk bibliotekforening på sin webbplats. Fängelsebiblioteken, Det flerspråklige bibliotek och Nasjonalbiblioteket är dock "relative budsjettvinnere" år 2008.

Även på ABM-utvikling är man bekymrad över folkbibliotekens framtid. "Det er på tide med et krafttak for de kommunale folkbibliotekene", säger ABM-utviklings direktör Jon Birger Østby i ett pressmeddelande. Rapporten "Statistikk for bibliotek og museum 2006" visar att utlånen gick ned med fem procent förra året. För första gången gäller nedgången även andra media än böcker. Även besöken minskade med hela sex procent. Det är inte svårt att förstå, eftersom anslagen till inköp har minskat de senaste tio åren. Fack- och forskningsbibliotek har därmed fått en kraftig ökning av inköpsbudgeten under senare år. Bland dessa bibliotek fortsätter utlån och nedladdning av elektroniska dokument att öka.

Norsk Bibliotekforenings ordförande, Anne Hustad, är besviken över att Nasjonalbiblioteket (NB) "agerer alene i biblioteksektoren" och att NB bland annat i sin egen tidskrift NB21 "närmest avskriver ... alle landets biblioteker – med unntak av NB". Biblioteksvärlden behöver NB som en central aktör för alla Norges bibliotek. Det förutsätter en dialog och ett samarbete, påpekar Anne Hustad. Norge behöver en aktiv och samlad politik för alla typer av bibliotek.

Vad blir av "Biblioteksreform 2014"? En skrivbordsprodukt?

(www.norskbibliotekforening.org)

TYSKLAND

FRANKFURTMÄSSAN 10–14 OKTOBER

Bokmässan i Frankfurt är som bekant världens största och är svåröverskådlig. Så bra då

att bibliotekarier har en egen träffpunkt i "International Library Center". I närheten finns de utställare som vänder sig direkt till yrkeskåren. Bland annat visas omkring 1 000 titlar utgivna de senaste två åren som rör yrket, förutom alla produkter och tjänster. Bibliotekarierna utgör 5,5 % av besökarna. Det innebär mässans sjätte största besöksgrupp.

Årets hedersgäst var inte en nation utan "katalansk kultur". Den presenterades i utställningen "Cultura Catalana – Singular i Universal". Den katalanska litteraturen, som förbjöds under Francoregimen, är inte så känd trots att den tillhör Europas äldsta och är rikhaltig. Den sprids också utanför den autonoma regionen Katalonien i Spanien.

Är det ett tecken i tiden att en regions kultur snarare än en nations lyfts fram? Språk och folkslag tenderar att bli allt viktigare i Europa. Intressant är också den frågeställning som föregick mässan: Vilka skulle företräda katalansk kultur? Alla författare som bor i Katalonien, vare sig de skriver på spanska eller katalanska, eller enbart de som skriver på katalanska. Endast författare, bosatta i Katalonien som skriver på katalanska bjöds till slut in av arrangören, kulturinstitutionen Ramon Llull i Katalonien.

(BuB Forum Bibliothek und Information 2007:9, www.frankfurt-book-fair.com)

USA

TERRORSKRÄCK OCH INTEGRITETSSKYDD

Kravet på en lagändring när det gäller Patriot Act:s National Security Letter har nu burit frukt. Tack vare två senatorers agerande har Senaten lagt fram "National Security Letter Reform Act of 2007" som begränsar de omfattande inskränkningar i rätts säkerheten som gjorts i Patriot Act. Lagförslaget är en följd av Justitiedepartementets granskning som offentliggjordes i mars i år. Av den framgick brister i rätts säkerheten och att FBI missbrukat lagen då man övervakat oskyldiga amerikanska medborgare.

Inblick Christer Hermansson Ur en kulturchefs dagbok

Jakten på terrorister måste balanseras mot medborgarnas rätt till integritet. Det har American Library Association (ALA) tillsammans med andra organisationer kämpat för ända sedan lagen kom. FBI:s rättigheter begränsas i det nya lagförslaget genom striktare regler. Avsikten är att kunna undersöka misstänkta terrorister men också att skydda oskyldiga amerikaners privatliv. I bibliotekens fall gäller det framför allt register och Internetanvändning i biblioteken.

(www.ala.org)

UPPVIGLANDE BÖCKER?

Efter protester från bl.a. religiösa grupper fick Federal Bureau of Prisons återkalla sitt tidigare krav på att vissa titlar i genren religiös litteratur skulle tas bort enligt "Standardized Chapel Library Project". Bestämmelsen skulle begränsa antalet titlar till 150 per kyrkosamfund och var egentligen ett försök att hindra spridningen av extremistiskt och militant islamistiskt material. Det enda som nu skall tas bort är extremistiska verk eller böcker som hetsar till våld. Fängelsepräster hade tidigare varit alltför lyhörda för Justitiedepartementets rekommendationer.

En annan kontrovers rör en bok om Jihad. Cambridge University Press har begärt att amerikanska bibliotek som äger "Alms for Jihad: Charity and Terrorism in the Islamic World" av J. Millard Burr och Robert O. Collins ska ta bort boken från sina hyllor. Förlaget har också gått med på att förstöra sina återstående exemplar. Bakgrunden är ett ärkränkingsmål i brittisk domstol. En saudiarabisk bankman har felaktigt utpekats i boken för att ha finansierat terrorism i bl.a. Sudan under 1900-talet. American Library Association's Office of Intellectual Freedom påpekar att amerikanska bibliotek inte enligt lag är skyldiga att returnera eller förstöra boken.

(www.ala.org)

NYLIGEN HÖLL JAG ett föredrag för pensionärerna på PRO i Trängsnäs. Det var ett hedersamt och väsentligt uppdrag som jag erfor en viss nervositet inför. Att träffa rutinerade kulturmänniskor är inte alltid så lätt. Jag berättade om de kulturverksamheter som jag har det yttersta ansvaret för. Till exempel sa jag att pensionärer är en viktig målgrupp som många kanske tar som självklar men som ofta glöms bort. Men jag inledde alltså tillsammans med att sjunga min bibliotekssång *Ich bin ein Bibliothekar!* Den enda sång jag kan utantill. När jag sedan satt och fikade med några sköna kvinnor i 80-årsaldern som lukade gott och var fint sminkade tänkte jag plötsligt på att detta enda liv snart är slut. Då fick jag en kopp kaffe och en välsmakande kanelbulle som påminde mig om en behaglig sommarkväll på min balkong med svalkande vindar.

Av PRO-kvinnorna fick jag också en vacker bukett rosor. Egentligen har jag aldrig uppskattat att få blommor därför att de påminner mig om hur flyktig hela tillvaron är. Jag blir lätt nedstämd av att bli påmind om livets förgänglighet. Men så tänkte jag på den skallige statsministerns sommartal i Vaxholm där han sa att han ville att löntagarna skulle uppleva att de har fått mer pengar i plånbocken medan jag reflekterade över hur pensionärerna uppfattade mig och mina kläder. Ansåg de att mitt skägg var ovärdat eller att min kavaj var för grå? Var jag inte tillräckligt tydlig i min muntliga framställning. Svarade jag okunnigt och omoget på frågorna jag fick? Jag tvivlade, som alltid, på min förmåga överhuvudtaget. Jag upplevde att jag var otillräcklig.

När jag gick tillbaka till kulturhuset med den vackra buketten mötte jag oväntat en av de främsta kulturpolitikerna i Trängsnäs, Nils Haldén från Trängsnäspartiet, som var ute på promenad med sin aggressiva cockerspaniel. Han frågade omedelbart om blommorna var till honom eller om jag hade köpt dem till museipedagogen Sauna Rallysson. Jag frågade vad han menade. Han påstod då att jag och museipedagogen hade ett erotiskt förhållande och det enbart för att jag och Ral-

lysson hade delat dubbelsäng under en studieresa på Öland. Jag stirrade suggestivt på Haldén och sa att nu får det räcka. Ända sedan han blev ledamot i kulturnämnden hade han trakasserat mig och jag hade betett mig som en golvhund och bara tigit och tagit emot alla hans anklagelser. Men nu var det nog. Jag höjde därför min högra näve och räckte över rosorna.

Väl framme vid mitt rum i kulturhuset väntade Sauna Rallysson. Han ville tala med mig. Jag bad honom att sätta sig ner i mitt rum.

- Jag har ett problem, sa Sauna.
- Ja.
- Jag har ont i knäna, sa han.
- Upplever du det, sa jag.
- Jag kan inte gå ner på alla fyra. Framför allt inte när jag ska hänga utställningar.
- Nej. Och vad är problemet?
- Att jag får ont i knäna.
- Måste du gå ned på alla fyra? Kan du inte låta någon annan hänga utställningarna?
- Vem då, sa Sauna.
- Vackre museiteknikern Kalle, föreslog jag.
- Jag känner mig gammal, sa Sauna, men det är ju bara livet.
- Jag var på PRO och berättade om verksamheten, sa jag.
- Fick du inga blommor?
- Jo, men jag gav dem till Nils Haldén, sa jag.
- Det är bra, sa Sauna Rallysson. Nils är en fin man.
- Ja, och du är en finsk man, sa jag.

Vad handlar livet egentligen om? Jag visste inte vad jag tänkte eller vad jag upplevde men hittade till slut en tröstande dikt av Bo Setterlind som jag gärna vill dela med mig av:

*Vidare, vidare,
efter vår död ständigt vidare –
utan oss.
Den stora, grönskande världen
– blott vidare, vidare,
utan oss.*

CHRISTER HERMANSSON
kulturchef i Strängnäs

Jean-Noël Jeanneney

Google and the Myth of Universal Knowledge: A View from Europe

University of Chicago Press, 2007

Samtidigt som jag läser denna pamflett möts jag av nyheten att dess författare, Jean-Noël Jeanneney, har avgått som ordförande för franska nationalbiblioteket. Det har spekulerats i att det skulle bero på de åsikter han framför

om Google i denna bok som först publicerades på franska 2006 och som nu blivit översatt till engelska (se även BBL nr 3 och 4/2007).

Det hela började med att Google den 14 december 2004 lanserade projektet Google Library där man planerade att under sex års tid digitalisera 15 miljoner tryckta böcker. Jeanneney skrev en artikel i Le Monde 2005 där han varnade för konsekvenserna av projektet.

Artikeln gav i förstone inga reaktioner. Först när Jeanneney uttalade sig i frågan i intervjuer satte drevet igång. I vissa fall har Jeanneney oförment stämplats som ännu en i raden av chauvinistiska fransmän, avundsjuka på amerikanarna som lyckats skapa världens populäraste sökmotor. Jeanneney förklarar tydligt i inledningen av boken: "Jag upplevde varken någon olycka eller irritation över projektet. Bara hälsosam glädje". Hans skriver också i slutet av boken: "Det skulle vara både överdrivet och kontraproduktivt att prata om ett korståg eller ett kulturellt krig. Att anklaga Google eller deras rivaler för hyckleri eller korruption vore orättvist".

Jeanneney's huvudsakliga kritik består i att han ser ett scenario där de böcker som först prioriteras i digitaliseringen kommer att favorisera "den anglosaxiska kulturens världsbild" och att dominansen av verk från USA

kommer att bli ännu större än den redan är idag. Även sättet att rangordna träffarna i Google Book Search kommer att främja detta. Trots dessa farhågor, och det faktum att Google kan vara med och främja det medvetet eller omedvetet, måste man också inse att det är engelska som är lingua franca, inte franska. Jeanneney hävdar dock att det är en sak att acceptera engelska som lingua franca och en annan att "...lovorda dess användande villkorslöst i den kulturella och intellektuella sfären". Lika noga är han med att påpeka han inte tror att det kommer att ske en medveten utfrysning eller ren censur från Googles sida utan "...en spontan tendens som ovillkorligen leder till en obalans".

Ett argument för den amerikanska dominansen som Jeanneney tar till är att endast 3 % av utgivningen i USA är översättningar från andra språk. Men om fransmännen själva satsade på att översätta sina böcker till engelska, och lät Google digitalisera eller indexera dem, skulle man kunna medverka till att bredda världsbilden för icke franskspråkiga användare. Google gör ju också sina små försök med tvärsök genom det nyligen lanserade Universal Search och har länge erbjudit möjlighet att få en grovöversättning i träfflistorna. Jeanneney kommenterar också detta: "Google planerar att lansera en tjänst för automatisk översättning".

Jeanneney kommer inte bara med kritik. Han slår även ett slag för en enkel och självklar motstrategi. Europa måste sätta in kraftiga åtgärder för att öka takten på digitaliseringen och som exempel nämner han European Digital Library – ett samarbetsprojekt mellan nationalbibliotek i Europa. Han föreslår också att Europa startar en eller flera sökmotorer genom skattefinansiering och han nämner projektet Quaero som exempel. I slutet av boken nämner han dock att det förut om skattefinansiering också krävs finansiering från det privata.

Kapitel 2 och 3 innehåller vass, politisk argumentering. Här skymtar drag av samma kritik som den amerikanske Google-kritikern Daniel Brandt under flera år framfört. Där Brandt har hamnat i facket snurriga rättshaverister, har Jeanneney hamnat i facket franska intellektuella chauvinister. Precis

som Brandt kritiserar Jeanneney hur Googles sökmotor rankar träffar men i samma andetag blandar Jeanneney ihop den med algoritmen för Google Book Search på ett otydligt sätt. Men visst kan man undra, som Jeanneney exemplifierar, varför en sökning på Cervantes och Don Quixote i spanska Google Books (books.google.es) inte visar spanska originalutgåvan först.

Ett argument som ofta förs fram till Googles försvar är att det Google ger användaren är ju gratis och därför kan vi inte ställa samma krav. Jeanneney menar att betalar vi inte via skatten så betalar vi ändå i slutändan som konsumenter därför ska vi ställa krav med tanke på Googles dominans. Jeanneney betonar att Google är ett börsnoterat företag vars dominerande filosofi är kortsiktig profit, med främsta syfte att säkerställa avkastning till sina aktieägare.

Andra farhågor som exemplifieras i boken finns tex i ett uttalande av Lise Bissonnette, bibliotekschef för La Grande Bibliothèque du Québec: "Om Google någon gång skulle visa sig bli bankrutt, vem skulle då äga det som Google digitaliserar?". Detta med tanke på att de böcker som Google digitaliserar enbart ligger på Googles servrar, något som särskilt oroar Brewster Kahle på Internet Archive: "Ganska mycket försöker Google gesken av att det är det enda stället där man kan hitta material. Det enda biblioteket."

Visst skjuter Jeanneney ibland över målet men oavsett om man håller med Jeanneney i respektive sakfråga eller inte så borde denna tunna bok användas på alla framtidsytande bibliotekarieutbildningar som ett diskussionsunderlag för hur en demokratimedveten bibliotekarie ska förhålla sig till googliferingen.

Om vi konstaterar att Google idag inte ska tolkas som en informationskälla för universell kunskap har vi kommit en bit men hur använder vi den vunna kunskapen i vårt möte med den googliferade användaren? Det är en av de viktigaste frågor vi har att ta i itu med på biblioteken. Jag hoppas denna bok kan vara en start för en mer intensiv biblioteksdebatt när det gäller frågor om kommersialisering, demokrati och informationsfrihet.

LARS ISELID, Umeå universitetsbibliotek

Per Sundgren

Kulturen och arbetarrörelsen:
kulturpolitiska strävanden från
August Palm till Tage Erlander

Carlssons, 2007

21 juni kastade Ingrid Elam i Dagens Nyheter ut ett intressant påstående som nog fick en och annan kulturarbetare att sätta morgonkaffet i halsen – de svenska folkbiblioteken, den tjocka stammen på det svenska

omhuldade kulturträdet, är en ”borgerlig uppfinning”, med särskild hänvisning till pionjären, högerkvinnan Valfrid Palmgren. Det är en, måhända lite förenklad och provokativ, slutsats, som dock äger en hel del sanning. Folkbibliotekets träd, en viktig del av kulturpolitiken i Sverige, har många rotträdar, varav Palmgrens socialkonservatism är en. Dock – det praktiska genomförandet och utbyggnaden av folkbiblioteken, parallellt med det svenska välfärdssamhället efter andra världskriget bör socialdemokratien ha äran av. Men värdegrunden, bildningssynen – nog är den väl snarast socialliberal?

Resonemanget ovan utvecklas, och stöds till stora delar av Per Sundgrens avhandling i idéhistoria, som ventilerades i juni 2007 vid Stockholms universitet. Han driver bland annat tesen att den socialdemokratiska arbetarrörelsen i regering aldrig drivit en egen kulturpolitik. Biblioteksfrågorna har ju till exempel lagts över på kommunerna, en länge efterfrågad lagstiftning dröjde där – till skillnad från de andra nordiska länderna – ända till 1997. Ett pliktskyldigt stöd har utgått till klassiska konstformer som opera, teater, ballett och konsertmusik medan film och bildkonst i stort sett lämnats över till marknadskrafterna. Och den ideologiska värdegrunden i kulturfrågorna har man hämtat från borgerligheten, från socialliberala och socialkonservativa debattörer.

Avhandlingen består av sex fristående kapitel och en avslutande kommentar. I kapitlet ”Kulturpolitisk prolog” beskrivs den tidiga folkbildningen med begrepp som Brunnsviks folkhögskola, arbetarbibliotek och studiecirkel. Valfrid Palmgrens viktiga utredning om statligt stöd till folkbibliotek 1911 behandlas. Ett viktigt årtal för avhandlingen är 1908. Då, vid socialdemokraternas kongress, röstade ombuden nej till ökade anslag för kulturverksamhet som innefattade arbetarfolkhögskolor och – bibliotek. Frågan ansågs inte ha prioritet.

I ett kapitel om studiecirkel och bildningsideal behandlas framför allt den socialdemokratiska ideologen Oscar Olsson, han med ”skägget”. Tidigare forskare som Lars Arvidsson och Bernt Gustavsson blir ifrågasatta, Sundgren anser att Olssons bildningsideal är gediget borgerligt och elitistiskt. Han pekar också, mycket riktigt, på ett gott förhållande mellan Palmgren och Olsson, Palmgrens utredning, den första i sitt slag i svensk kulturpolitik, gynnade stora bildningsorganisationer som ABF och IOGT. IOGT:aren Oscar Olsson var en av de mest positiva till utredningen 1911.

I ett lite udda kapitel beskriver Sundgren tidningen Säningsmannens skapare, den originella folkbildaren Johan Saxon. Här får Sundgren mycket skickligt visa på huvudtesen i avhandlingen, den mellan ”elit” och ”folk” i bildningsfrågor. Den avgörande konflikten inom kulturpolitiken har inte gått mellan borgerliga och socialister menar Sundgren, utan mellan överklass och underklass, mellan ”finkultur” och populärkultur. Saxon tillhörde med sin folkliga framtoning de som hamnade på kant med etablissemanget. Inte minst inom socialdemokratien kunde man uttrycka sig mycket föraktfullt om veckotidnings-Saxon. Kapitlet kompletteras utmärkt av en monografi om Saxon som kom 2005, av Sven-Bertil Jansson.

Kapitel fyra behandlar attacken från vänster i kulturfrågor på 1920- och 30-talen, från kommunisterna inom Clarté och Skp. Sundgren kan här konstatera att Ture Nermans ”klasskampsbildning” är minst lika elitistisk som Olssons eller kulturministern Artur Engbergs. Påståendet stöds väl av utta-

landen av Nermans son Bengt. Nermans bildningssyn var klassisk och närmast borgerlig, begreppet ”proletkult” omhuldades av radikala studenter men hade knappast någon folklig förankring alls.

De avslutande kapitlen behandlar två intressanta kulturprogram, kanske de mest ambitiösa som presenterats innan de kulturpolitiska målen togs på 1970-talet. Först ut var kommunisternas program ”Riktlinjer för ett demokratiskt kulturprogram” 1946. Arkitekt var den alltför tidigt bortgångne Per-Olov Zennström. Programmet var radikalt, och presenterade många förslag som senare skulle omformas och presenteras som socialdemokratiska, till exempel stöd till författare, bibliotek, konstnärlig utsmyckning och skönlitteratur. Det socialdemokratiska programmet Människan och nutiden pressades fram i vetskap om att kommunisterna höll på att ta över initiativ i kulturfrågorna.

Förslaget framlades på partikongressen 1952, och forskarna tvistar om det alls var menat som ett stadigvarande *kulturprogram*. Hur som helst, partiet hade nu fått kalla fötter, Erlander tyckte det gick allt för långt och kongressen antog partistyrelsens rekommendation att det bara skulle betraktas som ”ett värdefullt underlag för den fortsatta diskussionen”. Sundgren menar att det satte punkt för en fruktbar diskussion i kulturfrågor som pågått sedan krigsslutet. Kulturfrågorna skulle därefter begravas i flera decennier framåt.

Den stora betydelsen av Sundgrens grundliga avhandling är förstås att han plöjer närmast orörd mark, tidigare framför allt anträd av kulturforskaren Anders Frenander. Inte minst är den skriven på en medryckande lättläst prosa. Sen må man tycka att hans slutsatser är provocativa eller inte. Jag tycker det inte.

MATS MYRSTENER

Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek

Nytt huvudbibliotek i Stockholm Arkitektävlingen snart avgjord

VID EN PRESSKONFERENS i Asplundhusets Rotunda presenterades resultaten i den andra etappen i arkitektävlingen om ett nytt stadsbibliotek i Stockholm. Det är de sex finalisterna från i våras som har gått vidare och utvecklat och konkretiserat sina förslag med utgångspunkt från de synpunkter som juryn då gav dem. Både individuella och generella förutsättningar har ledsagat finalisterna när de gått vidare i arbetet. Viktiga ledord i de generella förutsättningarna har varit sammanhang, funktionalitet och genomförbarhet. Juryn har anlitat extern hjälp i det fortsatta arbetet med att utvärdera förslagen i fråga om tillgänglighet, brandsäkerhet, miljöaspekter och kostnader.

Som lekman är det inte enkelt att utifrån de modeller som finns på de sex förslagen – nu i en mer utarbetad version – förstå hur det kan komma att se ut i verkligheten. För dem som vill bilda sig en egen uppfattning finns en utställning med steg-2-förslagen placerad i Rotundan. Den innehåller bl a 3D-modeller, affischmaterial, vepor samt interaktiva promenader med vars hjälp man kan gå längs Odengatan/Sveavägen och uppleva de skilda biblioteksbyggnaderna "på plats". Den nya utställningen kommer till viss del även att finnas på Arkitekturmuseet, Kulturhuset, Stadsmuseet, Tekniska nämndhuset samt biblioteken i Rinkeby och Farsta från månadsskiftet.

Man kan också ta del av steg-2-förslagen på <http://www.nyttstadsbibliotek.stockholm.se> och <http://www.arkitekt.se/>

Stadsbibliotekarie Inga Lundén kommenterade vid presskonferensen den debatt om

det nya stadsbibliotekets placering som förts i medierna. Bl a har tanken förts fram på ett delat huvudbibliotek med en museal del i Asplund-huset och en digital del utanför stadens centrum.

– Jag vet uppriktigt sagt inte vad ett digitalt bibliotek är? Om det inte är det som ligger på nätet? Jag ser hela det här projektet som en helhet, ett sammanhang med ett fysiskt bibliotek och ett digitalt bibliotek för möten mellan människor.

Inga Lundén uppmuntrade också stockholmarna till fortsatt debatt.

– Ett bibliotek kan inte bygga ett bibliotek. Det krävs en stad för att bygga ett bibliotek.

Och debatten har fortsatt – bland stockholmarna och bland arkitekter. Från arkitekthåll ifrågasätter man ifall det överhuvudtaget är möjligt att bygga till Asplund-huset med bevarad heder för både byggnaden, dess omgivningar och den funktion som ett modernt bibliotek ska ha: "Balansakten handlar (som vanligt) om att samtidigt både bevara och förnya, i detta fall att skydda vår mest berömda byggnad och utveckla nya möjligheter till livskraftig kultur. Det är onekligen oerhört centrala frågor – men de kan inte lösas på samma plats", skriver t ex Alexis Pontvik, arkitekt och professor i stadsbyggnad vid KTH, i Svenska Dagbladet (4.10.2007).

Arkitektävlingen hör till en av de största i världen som inledningsvis genererade 1170 förslag att välja mellan. För det sex finalister som gått vidare avgörs saken innan året är slut. Inget datum är satt men troligen utses vinnaren i slutet av november eller i början av december.

HZ

Kritik mot lagförslag

FRÅN DATAINSPEKTIONEN samt Lunds och Stockholms universitet hörs nu kritiska röster mot förslaget om en lagändring för att upphovsmännen ska få agera polis.

Det är utredningen "Musik på Internet – hot eller möjlighet" som föreslagit att upphovsmännen ska få rätt att begära ut personuppgifter och föra register över misstänkta lagöverträdare. Från Lunds universitet hörs nu stark kritik mot förslaget eftersom det innebär en degradering av den svenska personuppgiftslagen, PUL. En lag som faktiskt är till för att skydda den personliga integriteten.

– Man ska göra en teknisk implementering av ett direktiv, men då passar man på att göra andra saker som inte har stöd i direktivet, säger Hans Henrik Lidgard, professor i juridik vid Lunds universitet till DN.

– Det är ett storebrorsamhälle där kommersiella krafter står för övervakningen, menar Hans Henrik Lidgard.

Även Marianne Levin som är professor i juridik vid Stockholms universitet håller med om att regeringen i sitt förslag övertolkar EU-direktivet längre än vad som är avsikten. Just nu pågår ett mål i EG-domstolen som kan komma att bli avgörande för möjligheten att genomföra förslaget. Dom väntas senast nästa år. Men redan i somras konstaterade generaladvokaten att personrelaterade uppgifter inte får lämnas ut för att möjliggöra åtgärder mot intrång i upphovsrätten.

Datainspektionen är kritisk till det lagförslag som förordar att Internetleverantörer ska vara skyldiga att lämna ut uppgifter om vilken person som står bakom den IP-adress som har använts vid fildelning till upphovsrättsinnehavare. Inspektionen anser att det finns rättsliga hinder mot förslaget. Så som det är idag får bara sådana trafikuppgifter lämnas ut till polis och åklagare.

Utredningen som ligger till grund för förslaget har varit ute på en remissrunda. Endast ett fåtal har svarat. Amerikanska handelskammaren, där bl a IBM och Microsoft är medlemmar, är positiva till förslaget. Likaså arbetsgivarorganisationen Tidningsutgivarna där stora mediekoncerner ingår.

ÅE

Möbler för information och inspiration
Lite utöver det vanliga...

fo:ra

Nyhetshyllan väckte stor uppmärksamhet på Bok- & biblioteksmässan. En annorlunda bok för aktuella uppslag. Kanske något som passar i ert bibliotek? Kontakta oss för ytterligare information.

Säljkontor tel: 0910-72 59 39 www.sscskelleftea.se fo:ra@sscef.se

Digitala klyftor undersöks

STATENS INSTITUT för kommunikationsanalys (SIKA) har fått i uppdrag av regeringen att inhämta och sammanställa kunskap om insatser som har gjorts och görs av olika aktörer för att minska de så kallade digitala klyftorna.

Dessutom ska kunskap om forskning som bedrivs på området sammanställas. SIKA ska också göra en översiktlig analys av kunskaps-sammanställningen samt belysa behovet av och lämna förslag till åtgärder. Forskningen har visat att det finns digitala klyftor men det saknas en samlad bild av vilka insatser som har gjorts och görs av olika aktörer och vilken forskning som bedrivs på området. Regeringen har därför gett SIKA uppdraget att inhämta sådan kunskap som kan ligga till grund för att kunna bedöma behovet av fortsatta insatser.

– Grupper i samhället som har svårare att utnyttja den nya tekniken, riskerar att ställas utanför informationssamhället. Det är viktigt att bryta detta utanförskap. Den nya kunskapssammanställningen görs för att bedöma om det behövs ytterligare åtgärder på området, säger integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni.

– Det är angeläget för mig att öka möjligheterna för alla människor att kunna ta del av utvecklingen med allt fler tjänster och information tillgängliga på nya sätt. Tillgång till, samt inte minst förmåga att utnyttja tekniken, är viktigt för att bryta utanförskap, säger infrastrukturminister Åsa Torstensson.

Innan årets slut ska SIKA lämna en rapport om uppdraget till Integrations- och jämställdhetsdepartementet.

ÅE

Nominering och ny namninsamling

FÖRLAGET En bok för alla är nominerat till nästa års Alma-pris för sin läsfrämjande verksamhet.

Efter det att regeringen beslutat att dra in statsstödet till förlaget satte Alma-juryen upp förlaget på listan över nominerade till Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne 2008. Förlagets läsfrämjande verksamhet kan alltså prisas med världens största barn- och ungdomslitteraturpris på fem miljoner kronor och därmed få tillbaka nästan halva det statliga stöd som regeringen har dragit in.

155 kandidater från 61 länder är nominerade. Sammanlagt är 125 kandidater nominerade i kategorin författare/illustratör/berättare och 30 kandidater inom kategorin läsfrämjande projekt/organisation/person, däribland alltså En bok för alla.

De övriga svenska kandidaterna som nominerats är Lennart Hellsing, Anna Höglund, Barbro Lindgren, Inger och Lasse Sandberg, Ulf Stark, Ilon Wikland och Monika Zak.

Samtidigt har – inför Kulturratskottets bedömning av ärendet En bok för alla – en ny namninsamling startats till stöd för förlaget. Bakom namninsamlingen står Gertrud Winderberg och Barnbarnens kulturfond: www.namninsamling.com/barnboken

Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne instiftades av Sveriges regering 2002. I mars tillkännages vem som blir 2008 års pristagare och det kan mycket väl bli så att det staten tog med ena handen ger den tillbaka med den andra – något av ett ödets ironi.

RED

Länk till listan över nominerade:

http://www.alma.se/templates/KR_Page.aspx?id=3439&epslanguage=SV

Fler tidningar gratis på nätet

DE FLESTA VILL inte betala för redaktionellt innehåll på nätet eftersom de ser tidningar på nätet mer som löpsedlar och katalysatorer för diskussioner – inte som tidningar man måste betala för för att få läsa.

I mitten av september skrotade New York Times experimentet med en betaltjänst för vissa av tidningens texter. Tisdagen den 18 september dubbades snabbt till "Dagen Då Betalmodellen på Internet dog" skriver Martin Jönsson i SvD (22.09.2007). Numera är det alltså åter fritt fram för dem som vill läsa tidningens berömda kolumnister

Varför skrotar då NY Times sin betaltjänst? Svaret är att det är för få användare och för lite pengar: knappt två procent av de 13 miljoner som besöker sajten varje månad är villiga att betala. Vinsten blir för liten efter att kostnaderna för webbhantering och kundadministration är inräknade. Times-ledningen menar att det är betydligt bättre ekonomi att ha sajten helt öppen, vilket genererar mer publik och ökar annonspotentialen. Men det finns också förklaringar som att nätsurfare som stöter på en betaltjänst sällan återkommer till sajten. Tidningarna får istället dra in pengarna via annonser och sponsring.

I Sverige är det framför allt Aftonbladet som tappert försöker etablera en betalmodell, mot alla internationella trender, med sin Plus-tjänst som framför allt rymmer kändismaterial. Plus ger idag Aftonbladet drygt 2 miljoner kronor i månaden i intäkter. Man behöver inte vara direktör på New York Times för att inse att det inte räcker, skriver Martin Jönsson.

ÅE

Förmångaungakännsdetsåhärjobbigtattläsa.

Därför satsar vi på att ta fram extra många böcker som ska locka läsovana ungdomar att läsa.

LL-förlaget ger ut böcker för läsare som är otränade eller har lässvårigheter - utan att tumma på ett rikt

språk och spännande innehåll. Hos oss kan alla hitta en bok att börja med!

Läs mer om våra titlar och hur du beställer på: www.lattlast.se/unga

LL-förlaget

Tema: Framtidens bibliotek

HATTEN AV FÖR den eminenta tidskriften Horisont som ägnar större delen av sitt senaste nummer (nr 3/2007) åt bibliotek – folkbiblioteken i Sverige och de allmänna biblioteken i Finland, allt sammanhållet under rubriken Framtidens bibliotek.

Frågan om framtidens folkbibliotek stöts och blöts med hjälp av intervjuer av dem som jobbar i verksamheten. Till tals kommer bibliotekarier (på båda sidor om Ålands hav), utbildare, aktivister men även poeter och essäister – över 50 intressanta och välmatade sidor som tillsammans initierat belyser frågan om folkbibliotekens uppgift idag och i framtiden ur ett brett perspektiv.

De som kommer till tals är bland andra Christer Hermansson, kulturchef i Strängnäs (det ska finnas böcker på bibliotek), Lars Nellde, Katrineholms stadsbibliotek (det virtuella biblioteket är framtiden) Kalle Molin, Dieselverkstaden (ge folk vad folk vill ha) och Nina Frid, Forum Nackas bibliotek (människan vill vara medskapande, inte bara kund).

Biblioteksaktivisten Mikael Böök skriver mer essäistiskt bl a om makt och bibliotek, där många av tankegångarna känns igen från den intervju som BBL gjorde med honom i nr 4/2007. En text av Werner Aspenström, ursprungligen publicerad i Expressen 1986, alltså med över tjugo år på nacken ger vid handen att många frågor i biblioteksvärlden är eviga, som tex filialnedläggningar. Och hur länge till kommer biblioteken att vara fyndplatser för det du inte visste att du sökte?

I sitt förord skriver Horisonts redaktör Peter Björkman: "Hur vägen till framtidens folkbibliotek/allmänna bibliotek ser ut är i dagsläget inte alls självklar. Många divergerande röster försöker få problemformuleringsinitiativet och många (också yrkesaktiva bibliotekarier) verkar genuint osäkra."

Horisonts temanummer bidrar till en fortsatt diskussion. Och kanske en del av osäkerheten skingras.

HZ

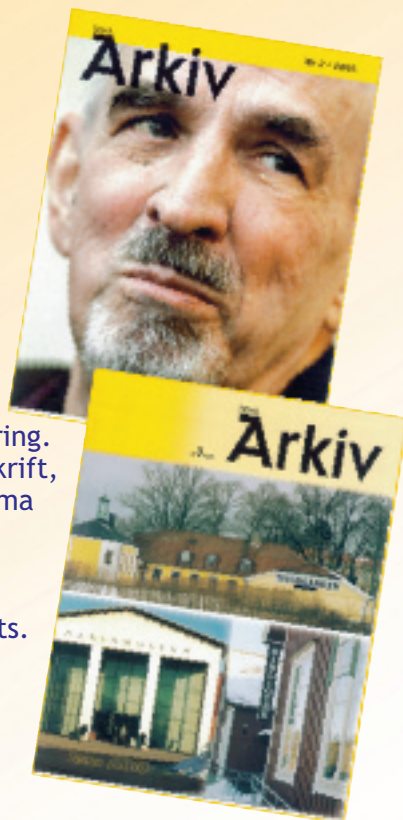

Hög tid att börja prenumerera. Du vill väl ha en egen Tema Arkiv!

Tema Arkiv är en tidskrift för framför allt yrkesverksamma inom arkivområdet, men också för andra intresserade av dokumenthantering. Tema Arkiv startade 1991 och ges ut av föreningen Svensk Arkivtidskrift, vars medlemmar består av fyra intresseföreningar för yrkesverksamma inom både privat och offentlig sektor

För endast 295 kronor får du fyra tidningar om året direkt hem i brevlådan! Naturligtvis kan du adressera tidningen till din arbetsplats.

Skicka dina adressuppgifter till Tema Arkiv, Eriksberg, 374 96 Trenså. Det går även bra att mejla till aspa@swipnet.se eller ringa 0454-601 11.

Bok om nyttan med biblioteket

DET KOMMUNALA förvaltningsbiblioteket Traktörens ekonomiska värde är dubbelt så stort som vad det kostar. Det har bibliotekets chef Viveca Nyström räknat ut. Nu ska hon tillsammans med en kollega också räkna ut vad Stadsbibliotekets värde är i samma stad.

Få har tidigare velat eller vågat mäta betydelsen av folkbibliotekens ekonomiska nytta. Orsaken är naturligtvis ett gammalt synsätt om att folkbiblioteken enbart ska sprida kultur – inte ge ekonomisk nytta.

– Även om folkbiblioteken inte har som syfte att generera ekonomisk nytta bör de kunna använda ekonomiska verktyg, till exempel inför nya satsningar och inköp av hjälpmedel, säger Viveca Nyström till Vårt Göteborg.

– Oavsett vilken verksamhet man bedriver, måste man kunna väga in ekonomin. Biblioteken har nog varit ganska dåliga på det, man har inte velat jobba med de verktygen överhuvudtaget.

Under Bok & Bibliotek höll hon ett miniseminarium om hur man räknar ut nyttovärdet av ett bibliotek. Inför arbetet med Stadsbiblioteket ska en enkät göras med 300 personer, därefter ska ett 20-tal personer djupintervjuas. Enligt Viveca Nyström utgår man från kundperspektivet när man mäter aktiviteterna.

– Bara i vissa fall ska vi göra kostnad/nytto-analyser för Stadsbiblioteket, till exempel om det handlar om en större investering i en ny tjänst, kanske en databas, berättar Viveca Nyström.

Hon saknar utbildning i ekonomi men har tagit hjälp av konsultbolaget KPMG för att utveckla sin metod. Viveca Nyström hoppas att nyttoanalyserna ska kunna användas för att förbättra bibliotekens marknadsföring, hitta fler intressenter i samhället som vill dra nytta av biblioteken och göra biblioteken bättre på att kommunicera.

BTJ kommer nästa år att publicera en bok i ämnet skriven av Viveca Nyström och kollegan Linnea Sjögren.

ÅE

Bästa köpet direkt.

Nu slipper du söka runt och jaga priser.

Gå direkt till www.eurobib.com och klicka in på Bästa Köp!

Vår nya avdelning med noga utvalda kvalitetsprodukter till lägsta tänkbara priser.

Här hittar du specialprodukter för bibliotek, bl.a. bokvagnar, boklådor, CD-väljarfack och DVD-skåp.

Besök oss på momangen!

Biblioteksvaruhuset

eurobib
www.eurobib.com direct

Facklig strid i Second life

VÄRLDENS FÖRSTA virtuella demonstration ägde rum sista veckan i september i Second Life. Närmare 2000 personer från 30 länder deltog i strejken.

Det är fackföreningen Rappresentanza Sindicale Unitaria vid IBM:s arbetsplatser i Italien som beslöt sig för att ha löneförhandlingarna i den virtuella världen. Strejken beslutades när representanterna fått ett motbud med nya kollektivavtal som skulle innebära lönesänkningar på ungefär 9 500 kronor om året. På sju olika öar med IBM-kontor i Second Life mötte protestanterna upp med plakater och strejktrojor. Även svenska Seko deltog i protesterna som bevakades av medierepresentanter från både den virtuella och den verkliga världen. Protesterna i den virtuella världen innebar bland annat att IBM stängde sitt Business Center i Second Life efter att ett antal besökare gått in och protesterat och stört ett internt IBM-möte om företagets webbplats. Med tanke på löneläget för en del av landets biblioteksmedarbetare kanske det även kan bli verklighet med en strejk bland de svenska biblioteks-avatarerna i framtiden.

ÅE

Stipendier till läsfrämjare

BIBLIOTEKSTJÄNST har delat ut stipendier till dem som främjat läsning bland barn och ungdomar.

Helsingborgs bibliotek får ett för sitt projekt Gränslöst Maxi där man kombinerat användandet av Internet med det traditionella läs- och skrivfrämjande arbetet. Bland annat har man skapat bloggen Brutalt Bra Böcker för boksamtal och skriverbloggen Brutalt Bra Texter. Projektet har riktat sig till lärare och elever i årkurs 7-9.

Katharina Dahlbäck, Garnvindeskolan i Skepplanda, får stipendium för sitt undersökande arbete om hur man kan använda sång och musik i språkarbetet på ett medvetet sätt.

Språkgruppen Fågelfors i Skillingaryd får stipendium för sitt språkprojekt med utgångspunkt i att utveckla olika uttrycksformer av språket. Genom att använda kreativa former för redovisning har man fått elever från skolornas samtliga stadier att gestalta sina läsupplevelser i olika former.

Samtliga belönade läsfrämjare får ett stipendium på sammanlagt 15 000 kronor. ÅE

Tryckta tidningar tappar läsare

DRYGT SJU AV TIO tidskrifter tappar läsare i årets andra räckviddsmätning från Orvesto. Flera av tidskrifterna noterar bottenrekord vad gäller antalet läsare.

Kvällstidningarna fortsätter att tappa läsare, 66 procent av tidskrifterna har färre läsare och morgondrakarna i Göteborg och Malmö har tillsammans missat runt 50 000 läsare sedan förra året.

När det gäller räckvidden så drabbar minskningen nästan samtliga tidskrifter. Idel minus för Amelia, Café Cosmo, Må Bra, Allt om Mat, Hem Ljuva Hem, Hemmets Journal, Se & Hör, Slitz, Vi m.fl. Läsarna sviker på bred front i den överhettade konkurrensen. Det finns dock tidningsbranscher som går bättre än genomsnittet – hälsa, historia och inredning. Men de är verkligen undantag i en annars nedåtgående spiral.

En klen tröst kan vara att mätningen utförts under sommaren...

ÅE

Klimatförändringarna accelererar.
Hjälp oss dra i nödbromsen nu!

Sms:a ordet NATUR till 72 900, så skänker du 50 kr till SNF:s klimatarbete.

Läs mer på www.snf.se

Svenska Naturskyddsföreningen

Välkommen till BIBBLAN, det nya bibliotekssystemet för Svenska bibliotek!

Vi lanserar nu marknadens enda fullständigt Internetbaserade biblioteksdatasystem med Libriskoppling.

Ingen inköpskostnad inga uppläggningsavgifter!

BIBBLANs grunddriftkostnad är endast 3520 kr/år, genom införande av BIBBLAN för biblioteksmedia och läromedel. Det blir **VINST** redan första året!

För dig som byter till **BIBBLAN** från konkurrenssystem lämnar vi **50 % rabatt** på driftkostnaden första året!

Vi bjuder på konverteringen av poster från Bibliomatic, och flera hemsnickrade program!

Bestämmer Du Dig nu att pröva **BIBBLAN**, får du dessutom **3 månader helt gratis** och utan förpliktelser, 15 månader till priset av 12!

www.BIBBLAN.net

TRANAN IT-System – Falköping – 0515-145 50

Kartlagda kulturvanor

SVENSKARNA LIGGER i topp i Europa vad gäller kulturkonsumtion och eget kulturskapande. Det visar en ny EU-rapport från EU-kommissionen där man kartlagt kulturvanorna i medlemsländerna.

Hela 76 % av svenskarna anser att kulturen är viktigt för dem. Ju högre utbildning man har desto högre värdesätter man kulturen. Sverige ligger långt över EU-genomsnittet när det gäller eget kulturutövande. Svenskarna ägnar sig åt att skriva, dansa och fotografera i långt större utsträckning än övriga Europa. I Sverige sjunger vi tex mer än i något annat EU-land, 40 % av svenskarna uppger att de sjunger jämfört med genomsnittet för EU som ligger på 15 %. De vanligaste kulturaktiviteterna är att ta del av kulturprogram i radio och tv eller läsa böcker. Sverige toppar listan över kulturkonsumtionen i Europa. Hela 87 % av svenskarna uppgav att de läser minst en bok om året. Svenskarna ligger också i topp när det gäller antalet biobesök och högt upp på listan över antalet besök på museer och folkbibliotek.

I rapporten har man också frågat vad det är som hindrar EU-medborgarna från att ta del av kultur och då svarade 42 % att det var brist på tid och 29 % att det var för dyrt. Bland svenskarna var det 52 % som ansåg att det var brist på tid som gjorde att man inte tog del av kultur.

Undersökningen är gjord av TNS Opinion & Social på uppdrag av EU-kommissionen. 26 755 personer i 27 EU-länder deltog i undersökningen mellan den 14 februari och 18 mars 2007.

ÅE

Barnens Polarbibliotek firar jubileum

DEN FÖRSTA biblioteksresursen för barn på webben firar tio år i år. Barnens Polarbibliotek öppnade sina portar 1997, lite senare samma år kom Barnens bibliotek. Bakom Barnens Polarbibliotek står Norrbottens länsbibliotek som, trots knappa ekonomiska resurser, lyckats hålla webbplatsen levande genom kontinuerlig förnyelse.

2006 genomgick Barnens Polarbibliotek en rad förändringar. Man startade tex en webbtidning, "Flingan", som rymmer både artiklar och aktiviteter med regionen som bas. Webbplatsen, som sedan tidigare rymmer författarporträtt, boktips och skrivarskola, kompletterades också med tjänsten Fråga bibliotekarien.

Nytt för i år är att man på webbplatsen presenterar en digital bok – i skrivande stund *Var är Noras pulka* med text och bilder av Elmira och Ramona Zadissa – på tre språk: svenska, engelska och arabiska.

Målgruppen för Barnens Polarbibliotek är barn mellan 8 och 12 år. Fokus ligger på att synliggöra regionen och den regionala barnlitteraturen samt stimulera barn till eget skrivande. Enligt länsbiblioteket ökar antalet besök kontinuerligt och besökarna strömmar till från hela landet.

Överhuvudtaget kan Norrbotten glädja sig åt positiva siffror när det gäller besök och utlån, tendensen i år pekar mot en ökning. När Svensk Biblioteksförening nyligen släppte 311 regionala och lokala rapporter över folkbibliotekens verksamhet i Sverige (21 länsvisa, 290 kommunrapporter) visade det sig att Övertorneå ligger i topp i landet när det gäller utlån av antal böcker per invånare.

HZ

Klippt och skuret

Jag tycker att det finns tidningar som har varit väldigt duktiga på webben. Sedan finns det de som använder webbens interaktiva möjligheter väldigt slentrianmässigt. Som läsarkommentarer, till vilken nytta? Vem är intresserad av vad folk tycker? Folk som tycker till har för mycket tid över.

Anna Serner, blivande vd Tidningsutgivarna, InternetWorld 4.9.2007

Jag vill hävda att ingen bok i världen kan ge mig de verktyg och förmågor jag fått tack vare tennisen. Ingen bok i världen hade tagit mig till paradisen Soneva-Fushi (där Madonna semestrar) på Maldiverna men där jag och brorsan (som bäst rankad 17 i världen) invigde en tennisbana. Säg mig den som får åka dit och inviga ett bibliotek??? Sport är handling, litteratur är drömmar.

F.d tennisproffset Nisse Holm, Expressen 24.9.2007

"Kulturministern talar till punkt" löd rubriken på ett seminarium på Bok- och biblioteksmässan i Göteborg. Det blev aldrig någon punkt. Inte ens ett semikolon. Bara en lång räkka av frågetecken.

Aldrig har någon kulturminister haft så lite att säga om så mycket.

Gunder Andersson, Dala-Demokraten 2.10.2007

"Om vi ska utbilda doktorer så behövs biblioteket, där hämtar både erfarna och nyare doktorer fördjupad kunskap. Samtliga läkare på sjukhuset är uppbragda över detta. Det är djupt upprörande att landstinget aktivt urholkar patientkvaliteten."

Joep Perk, chefsläkare Oskarhamns sjukhus, Barometern 12.10.2007

www.phf.se
Effektiv datafångst för alla områden...

Ett annorlunda bibliotek

DET HELA BÖRJADE 1990 med en gåva: fem paket kondomer från 1970-talets Sovjet. En souvenir från en vän – from Russia with love. 17 år senare på Bok & Bibliotek i Göteborg är dessa kondomer en del – en väldigt liten del – av en installation där olika exemplar av en och samma bok ställs ut, pryddligt upp-
radade i bokhyllor av ek. Boken i fråga är förstås Ian Fleming's *From Russia with Love* – den som gav upphov till James Bond-kulten. I år är det femtio år sedan den första editionen kom ut.

Andrew Cowie, mannen bakom installationen har vid det här laget över 550 exemplar av boken – samtliga är second-hand och införskaffade på antikvariat eller dylikt. Kvaliteten varierar beroende på hur ägarna har hanterat sitt exemplar av *From Russia with Love*.

Varje upplaga av boken har fått sin egen hylla som anpassats till hur många exemplar som samlaren har av just den utgåvan samt storleken på böckerna. En hylla i installationen har t ex anpassats efter en enda bok. I detta minst sagt annorlunda bibliotek ingick också en hel del annat smält och gott som en katalog gjord i 100 exemplar där Andrew Cowie har samlat information som de tidigare

ägarna lämnat efter sig i böckerna. Det kan vara namn och adress, anteckningar i marginaler, prisuppgifter etc. Han har också gjort nya böcker av de gamla genom att låta dem passera en pappersförstörare. Strimlorna har sedan samlats ihop i bokliknande lådor med transparenta fönster. *From Russia with Love* i en strimlad version finns i en exklusiv upplaga om 69 exemplar. Varje strimlad bok i den här speciella upplagan är hämtade från den 13:e tryckningen av en version som ursprungligen publicerades av Pan Books 1963. Slutligen ingick också en poster (70 x 100 cm) där 400 omslag – kronologiskt ordnade efter utgivning – har fotograferats. Också postern finns i en begränsad upplaga om 200 stycken. Och alltihopa hade förstås också en prislapp. Strimlad bok+poster+katalog betingade 1200 kronor. Hela *From Russia with love*-biblioteket med 15 ekhyllor gick också att köpa. Prisuppgift gavs på förfrågan.

HZ

FOTO: HENRIETTE ZORN

”Det finns två skäl till att biblioteken tappar sin betydelse. Det ena är att det inte har någon funktion i ett vinstdrivande samhälle. Det andra är att vi uppmuntrar en strävan efter det som är snabbt och enkelt. Och läsning är varken enkelt eller snabbt.”

Alberto Manguel i Svenska Dagbladet

Föreningsnytt

MATERIAL TILL FÖRENINGSNYTT MAILAS TILL:
pax@biblioteksforeningen.org

Örgholm bäst på att låna ut böcker

Örgholms kommun har fått utmärkelsen Årets bokbuss 2007 för sin satsning på att låna ut böcker. Kommunen har fått priset för en genomtänkt satsning där fokus ligger på biblioteket som mötesplats. Det mobila biblioteket med sina rymliga och flexibla ytor har ett brett utbud av såväl kulturarrangemang, läsprojekt och sagostunder som turer där energirådgivare och konsumentvägledare följer med. Tack vare trådlöst bredband är det mobila biblioteket en självklar del av kommunens biblioteksverksamhet.

Örgholms kommun har fått utmärkelsen Årets bokbuss 2007 för sin satsning på att låna ut böcker. Kommunen har fått priset för en genomtänkt satsning där fokus ligger på biblioteket som mötesplats. Det mobila biblioteket med sina rymliga och flexibla ytor har ett brett utbud av såväl kulturarrangemang, läsprojekt och sagostunder som turer där energirådgivare och konsumentvägledare följer med. Tack vare trådlöst bredband är det mobila biblioteket en självklar del av kommunens biblioteksverksamhet.

Här lånas mest i landet

Örgholms kommun har fått utmärkelsen Årets bokbuss 2007 för sin satsning på att låna ut böcker. Kommunen har fått priset för en genomtänkt satsning där fokus ligger på biblioteket som mötesplats. Det mobila biblioteket med sina rymliga och flexibla ytor har ett brett utbud av såväl kulturarrangemang, läsprojekt och sagostunder som turer där energirådgivare och konsumentvägledare följer med. Tack vare trådlöst bredband är det mobila biblioteket en självklar del av kommunens biblioteksverksamhet.

Örgholms kommun har fått utmärkelsen Årets bokbuss 2007 för sin satsning på att låna ut böcker. Kommunen har fått priset för en genomtänkt satsning där fokus ligger på biblioteket som mötesplats. Det mobila biblioteket med sina rymliga och flexibla ytor har ett brett utbud av såväl kulturarrangemang, läsprojekt och sagostunder som turer där energirådgivare och konsumentvägledare följer med. Tack vare trådlöst bredband är det mobila biblioteket en självklar del av kommunens biblioteksverksamhet.

Västerbottningar lånar mest

Västerbottningar lånar mest i landet. Kommunen har fått priset för en genomtänkt satsning där fokus ligger på biblioteket som mötesplats. Det mobila biblioteket med sina rymliga och flexibla ytor har ett brett utbud av såväl kulturarrangemang, läsprojekt och sagostunder som turer där energirådgivare och konsumentvägledare följer med. Tack vare trådlöst bredband är det mobila biblioteket en självklar del av kommunens biblioteksverksamhet.

Stort intresse för lokala rapporter

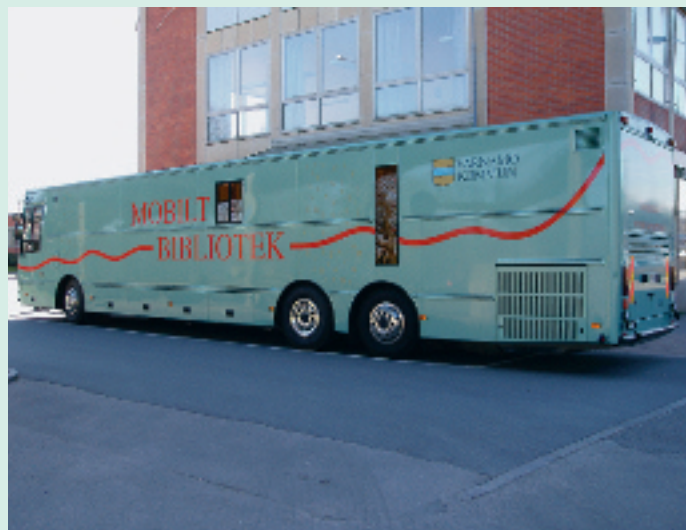
I BÖRJAN AV oktober presenterade Svensk Biblioteksförning för andra året över 300 lokala och regionala folkbiblioteksrapporter. Rapporterna visar att Sverige idag har en biblioteksverksamhet som ger ojämlig tillgång till bibliotekens tjänster. Biblioteksservicen är långt ifrån likvärdig över landet.

– Vi hoppas att våra 311 lokala och regionala rapporter över biblioteksverksamheten i landet ska bidra till att öka medvetenheten om folkbibliotekens utsatta situation och stimulera ett politiskt engagemang såväl lokalt, regionalt som centralt. Ska Sverige utvecklas till en kunskapsnation av första klass måste vi skaffa oss en bibliotekspolitik av världsklass, säger Niclas Lindberg, generalsekreterare för Svensk Biblioteksförning.

Rapporterna har skickats ut till landets kommuner tillsammans med ett brev från Niclas Lindberg. Dessutom har föreningens nya skolbiblioteksrapport bifogats. Målet är att öka det lokala engagemanget för att utveckla biblioteksverksamheten. En nyhet är att årets rapporter även innehåller föregående års statistik vilket underlättar årsjämförelser.

Intresset i media har varit mycket stort för rapporterna och många tidningar har gjort uppföljande reportage från biblioteken. Kulturrådets statistik har legat till grund för rapporterna som finns tillgängliga i pdf-format på Svensk Biblioteksförnings hemsida www.biblioteksforeningen.org.

Pax

Värnamos mobila bibliotek Årets bokbuss 2007

VÄRNAMO KOMMUNS mobila bibliotek tilldelas utmärkelsen Årets bokbuss 2007. I motiveringen skriver juryn att de får priset "för en genomtänkt satsning där fokus ligger på biblioteket som mötesplats. Det mobila biblioteket med sina rymliga och flexibla ytor har ett brett utbud av såväl kulturarrangemang, läsprojekt och sagostunder som turer där energirådgivare och konsumentvägledare följer med. Tack vare trådlöst bredband är det mobila biblioteket en självklar del av kommunens biblioteksverksamhet.

En röd tråd i bussens exteriör symboliserar den väg till kunskap, information och kulturupplevelser som biblioteket erbjuder. Värnamo har genom sin satsning lyckats väl med att skapa en modern bibliotekslokal på hjul."

Priset kommer att delas ut under hösten vid ett arrangemang i Värnamo kommun.

I juryn har ingått: Sara Bengtsson, Uppsala, ordförande, Peter Axelsson, Stockholm, Anneli Friberg, Linköping, Ann Britt Kvarnström, Kungsbacka, Lise-Lott Nilsson, Lund och Magnus Torstensson, Biblioteksmuseet, Borås.

Kansliet har flyttat!

Svensk Biblioteksförnings kansli flyttade den 22 oktober till moderna och funktionella kontorslokaler i World Trade Center.

Ny besöksadress

World Trade Center, D5 Klarabergsviadukten 70
eller Kungsbron 1, Stockholm

Ny postadress

Box 70380, 107 24 STOCKHOLM.

Telefonnummer och e-postadresser är oförändrade.

Beviljade resestipendier

Vid andra ansökningstillfället i september 2007 beviljades resestipendier för totalt 121 000 kronor. Sammanlagt hade 25 ansökningar inkommit. Följande resestipendier beviljades:

KERSTIN ERICSSON, Norrtälje bibliotek för studier till Baskien för att studera spanskt biblioteksväsen och den nya spanska bibliotekslagen.

CHRISTINA BRAGE och AGNETA LANTZ, Linköpings universitetsbibliotek för medverkan och deltagande i The SoTL Commons – a conference for the Scholarship of Teaching and Learning, Statesboro, Georgia, USA.

JIMMY GÄRDEMÄLM, Kungl. biblioteket för studier till Colombia.

CAMILLA LUNDBERG, biblioteket, Landskrona, Kävlinge och Svalövs gymnasieförbund för studier till Paris för att studera integration på franska skolbibliotek.

Barn- och ungdomsavdelningen, Sambiblioteket i Härnösand för studier till LesArt, Berlin.

ERIK STATTIN, Karolinska Institutet Universitetsbiblioteket för studier till bl a Internet Archive i San Francisco, USA.

HÅBO BIBLIOTEK för studier till Åbo och Helsingfors, Finland

MARGARETA BJÖRLING, Latinamerikainstitutets bibliotek, Stockholm för REDIAL:s möte i Paris.

KARIN JOHANSSON m fl, Malmö stadsbibliotek för studier till England för att studera projektet Bed time stories inom kriminalvården.

Nästa tillfälle

Är du intresserad av en studieresa? Sök resestipendium senast 31 mars 2008. Mer information finns på föreningens hemsida www.biblioteksforeningen.org

WW

Har du upptäckt X-jobbpoolen?

HAR DU NÅGON fråga som du vill få belyst eller en kartläggning du vill få gjord? Verket för högskoleservice har skapat Nationella X-jobbpoolen – Förslag på examensarbeten och uppsatsämnen. Här kan företag och institutioner lägga ut förslag på olika studier man vill få utförda och studenter kan skriva arbeten som de vet verkligen kommer att bli lästa och använda.

På Nationella X-jobbpoolen kan du lägga ut uppgiften enkelt genom att fylla i ett formulär. Av dig som uppdragsgivare förväntas att du formulerar vad ni vill ha gjort, varför ni vill få arbetet genomfört och vad ni förväntar er att arbetet ska leda till. Projektet utformas gemensamt av studenten, uppdragsgivaren och handledaren på lärosätet. Ni utvecklar förslaget tillsammans så att arbetet får rätt akademisk nivå och omfattning. Som uppdragsgivare förväntas du sedan introducera studenten, svara på frågor och visa intresse för arbetet.

Låt dig inspireras av hemsidan! Där finns förslag på ämnen som besökarundersökningar, produktion av en handbok och en multimedias presentation, undersökning av massmedias bevakning av en fråga och kartläggning av den politiska bakgrunden till ett fenomen. Olika examensarbeten utförs under olika lång tid, men vanligtvis handlar det om en halv eller en hel termin. Det är brukligt att uppdragsgivaren står för kostnader i samband med ev. utskick, resor och liknande som krävs för att arbetet ska kunna genomföras.

Nationella X-jobbpoolen finns på www.xjobb.nu

AKW

Medlemsalmanackan på väg! Har vi rätt kontaktuppgifter?

I början av november skickar vi ut Svensk Biblioteksförnings almanacka till alla medlemmar och några veckor därefter kommer medlemsfakturan för 2008. Saknar du t ex medlemsinformationen via e-post kan det bero på att vi har inaktuella uppgifter i registret. Har du flyttat, bytt arbetsgivare eller på annat sätt ändrat förhållanden som är av betydelse är det bra om du genast kontaktar Eva Silverplats på föreningens kansli, tel 08-545 132 30 eller info@biblioteksforeningen.org.

PAX

Höstens konferenser

Katalog 2.0 – och sen då? / 2.0 and beyond

Stockholm, 13 november 2007

En modern 2.0-katalog innehåller mycket mer än strukturerad bibliografisk information. Tilläggsvärden som bilder och innehållsförteckningar, användarkommentarer, topplistor och lästips bildar en i bästa fall sömlös helhet. Hur står sig vårt katalogiseringsarbete och våra kvalitetsbegrepp i dagens katalogklimat? Våra katalogregler har sitt ursprung på kortkatalogernas tid. Hur uppdateras de för att klara nya resurser och 2.0-kataloger? Vilka är egentligen de nya beståndsdelarna i en 2.0-katalog och kan de ersätta eller skall de komplettera vad som redan finns?

Katalogkommitténs endagskonferens belyser dessa frågor ur svenskt, nordiskt och internationellt perspektiv. Medverkande är bl a Judy Kuhagen, Library of Congress och avgående ordförande i IFLA:s Cataloguing section, Erik Thorlund Jepsen, Biblioteksstyrelsen, Danmark och Trond Aalberg, Norges teknisk-naturvetenskapelige universitet. Moderator är Gunilla Herdenberg, Nationell samverkan, Kungl. Biblioteket.

Rörliga bilder – rör det biblioteken?

Lund, 16 november 2007

Under de senaste åren har vi haft en fullständigt explosionsartad utveckling vad gäller tillgången till rörliga bilder i digitaliserade arkiv. Journalfilmer, privata hemvideor, amatörinspelningar från olika evenemang med mera, ställs nu till förfogande i allmänhetens och forskningens tjänst. Hur berör detta oss på biblioteken? Vilken roll ska vi ha i förmedlingen av detta material? För att få svar på dessa frågor och för att orientera oss i den utveckling som pågår inbjuder Svensk Biblioteksforening till en heldagskonferens.

Information och anmälan på vår hemsida, www.biblioteksforeningen.org

Välkomna!

Kalendarium

MAILA INFO TILL KALENDARIET: pax@biblioteksforeningen.org
FÖR VIDARE INFO SE <http://www.biblioteksforeningen.org>

6 november, Lund Rättsvetenskap, bibliotekens undervisning och leverantörsdag Seminarium om bibliotekens undervisning i kombination med leverantörsdag. ARR: Juridiska fakultetens bibliotek tillsammans med ansvarsbiblioteket för juridik SUB	fall sömlös helhet. Men hur står sig vårt katalogiseringsarbete och våra kvalitetsbegrepp i dagens katalogklimat? Våra katalogregler har sitt ursprung på kortkatalogernas tid. Hur uppdateras de för att klara nya resurser och 2.0-kataloger? Vilka är egentligen de nya beståndsdelarna i en 2.0-katalog och kan de ersätta eller skall de komplettera vad som redan finns? Katalogkommitténs endagskonferens belyser dessa frågor ur svenskt, nordiskt och internationellt perspektiv. Medverkande: Judy Kuhagen (ordförande för IFLA:s Cataloguing section), Erik Thorlund Jepsen (Biblioteksstyrelsen, Danmark), Trond Aalberg (NTNU, Norge), Harriet Aagaard (SSB), Johan Eklund (BHS) med flera. Moderator: Gunilla Herdenberg (Nationell samverkan, Kungl. Biblioteket). ARR: Svensk biblioteksforenings kommitté för katalogisering MER INFO: www.biblioteksforeningen.org
12–18 november, Över hela Norden Kura skymning – Nordisk Biblioteksvecka Måndagen den 12 november 2007 ges den gamla nordiska berättartraditionen nytt liv med arrangemanget "Kura skymning". Klockan 19.00 på drygt 2000 platser i Norden och Baltikum samlas tusentals människor på bibliotek, i skolor och andra samlingslokaler. Kanske slås det världsrekord i högläsning när alla samtidigt lyssnar till högläsning ur Sigrund Undsets roman "Kristin Lavransdatter". Redan på morgonen samma dag deltar nordiska förskole- och skolbarn i "Kura gryning"-arrangemang med uppläsningar ur Astrid Lindgrens böcker "Ronja Rövardotter" och "Pippi Långstrump går ombord". 12 november är dagen som markerar öppningen av den 11:e nordiska biblioteksveckan; en vecka fylld av uppläsningar, debatter och olika sorters kulturupplevelser på skolor, bibliotek och i föreningar runtom i Norden och Baltikum. Bibliotek, skolor och föreningar kan anmäla sig gratis på hemsidan. Alla anmälda erbjuds utan kostnad affischer och vykort. Man kan även ladda ner årets högläsningstexter samt en idékatalog för evenemang. På hemsidan finns all information om årets tema, författarna, böckerna och bakgrunden till det hela. Välkommen till "Kura skymning" och trevligt gästmaldags historieberättande i sann nordisk tradition! ARR: Pr-föreningen för nordiska bibliotek MER INFO: www.bibliotek.org/	13–14 november, Stockholms universitet Ämneskonferens om pedagogik, psykologi och genusvetenskap Program och anmälningsformulär kommer i början av oktober. ARR: Göteborgs universitetsbibliotek och Stockholms universitetsbibliotek
16 november, Lund Rörliga bilder – rör det biblioteken? Under de senaste åren har vi haft en fullständigt explosionsartad utveckling vad gäller tillgången till rörliga bilder i digitaliserade arkiv. Journalfilmer, privata hemvideor, amatörinspelningar från olika evenemang med mera, ställs nu till förfogande i allmänhetens och forskningens tjänst. Hur berör detta oss på biblioteken? Vilken roll ska vi ha i förmedlingen av detta material? För att få svar på dessa frågor och för att orientera oss i den utveckling som pågår inbjuder Svensk Biblioteksforening in till en heldagskonferens fredagen den 16 november. ARR: Svensk Biblioteksforening MER INFO: www.biblioteksforeningen.org	16 november, Stockholm Kommunikation och Interaktion – kvalitet och bemötande Kommunikation och Interaktion – kvalitet och bemötande på webben. Fråga bibliotekets nationella konferens ställer följande frågor: Hur vet vi att vi kommunicerar på rätt sätt med besök-

karna? Kan man med säkerhet veta att en person man hjälpt är nöjd? Språk och etikett på Internet har i allt större utsträckning blivit en värld för sig med egna regler. Samtidigt har det elektroniska referensarbetet fått en alltmer framträdande position i bibliotekens verksamhet. Föreläser gör bland andra Annika R Malmberg, Ylva Hård af Segerstad och Katarina Dorbell. ARR: ILS, Informations- och låncentraler i samverkan MER INFO: utbildning.blogsome.com/	28–30 januari, Zadar, Croatia Providing Access to Information for Everyone -16th BOBCATSSS We are pleased to announce the 16th BOBCATSSS Symposium, 28–30 Jan 2008, Zadar, Croatia. Contributions in any form – workshop, paper, poster presentation – are welcome. The main theme for 2008 is "Providing Access to Information for Everyone". Thinking, you would like to be part of this innovative congress? Just offer a contribution! We are looking forward to your informative concepts until 15 May 2007. For further information and guidelines for the abstracts please visit our website: www.bobcatsss2008.org . There you will also find a printable version of the Call for Papers as well as flyers and a poster that can be handed out to students, colleagues or anyone interested. ARR: BOBCATSSS 2008 Organisation Team MER INFO: www.bobcatsss2008.org
28 november, Borås Skönlitteratur på bibliotek – Kan det vara nåt? Utlåning av skönlitteratur minskar drastiskt på våra bibliotek. Samtidigt ökar bokförsäljningen, antal försäljningsställen och bokförlag. Hur är skönlitteraturens ställning i samhället, på bibliotek och i biblioteksutbildningarna? ARR: Regionbibliotek Västra Götaland MER INFO: www.bibl.vgregion.se/vgrtemplates/Page_61058.aspx	7–9 mars, Mariehamn, Åland Mariehamns Litteraturdagar 2008 "Det är ingen konst att vara modig om man inte är rädd", har Tove Jansson sagt en gång. Temat för Mariehamns litteraturdagar 2008 är MOD. Den årliga litterära festhelgen fylls traditionsenligt av författarmöten, samtal, debatter, musik och teatermonologer. Välkomna! ARR: Mariehamns stad, Stadsbiblioteket MER INFO: www.litteraturdagarna.ax
4–6 december, London Online Information 2007 – Web 2.0 i praktiken Huvudtemat på årets konferens är "Web 2.0 i praktiken" med Wikipedias grundare Jimmy Wales som öppningstalare. Andra viktiga teman är bland annat e-learning, biblioteksutveckling, aktuell utveckling inom informations-sökning och de senaste trenderna inom e-boksområdet. Nytt för i år är att hela konferensen kommer att ha en tydlig inriktning på konkreta fallstudier, erfarenheter och implementering av ny teknik och nya metoder. ARR: VNU Exhibitions Europe MER INFO: www.online-information.co.uk/conference	2–4 april, Halmstad Halmstadskonferensen 2008 ARR: Arbetsgruppen för Halmstadskonferensen
6 december Inflyttningsmingel Välkommen till mingel i våra nya kanslilokaler i World Trade Center, Klarabergsviadukten 70 i Stockholm. ARR: Svensk Biblioteksforening MER INFO: www.biblioteksforeningen.org	14–16 maj, Luleå Biblioteksdagarna 2008 ARR: Svensk Biblioteksforening
	10–15 augusti, Québec, Canada IFLA 2008 – 74th IFLA General Conference and Council Libraries without borders: Navigating towards global understanding ARR: IFLA MER INFO: www.ifla.org/TV/ifla74/index.htm

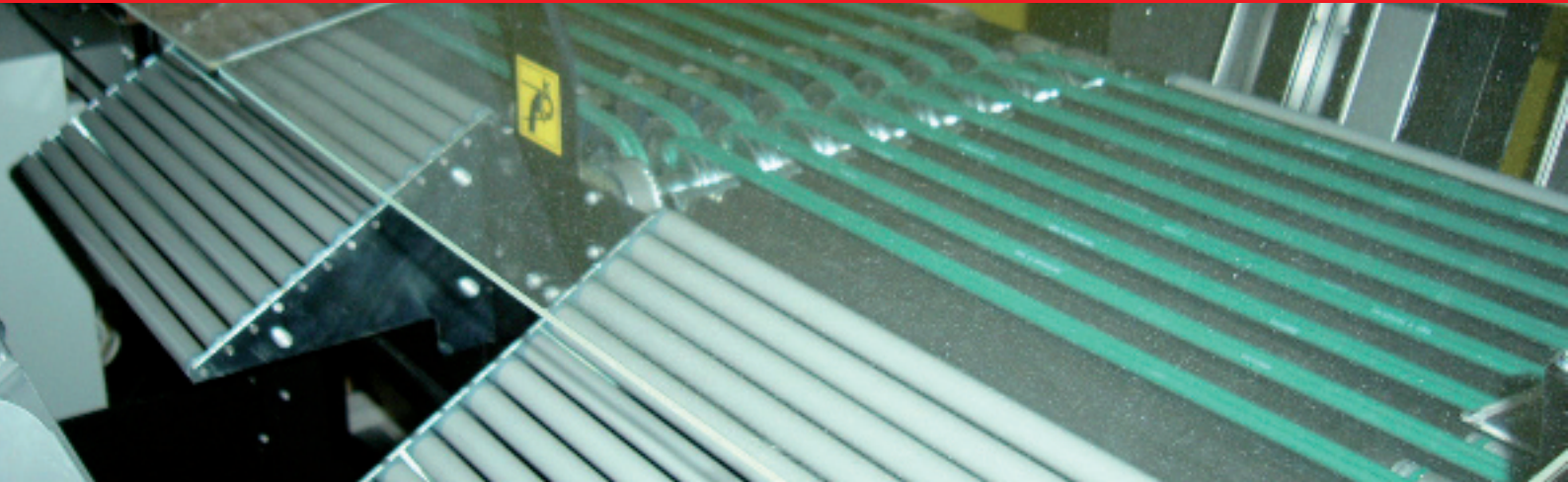
Inflyttningsmingel

Svensk Biblioteksforening inbjuder alla medlemmar och vänner till inflyttningsmingel i våra nya kanslilokaler i World Trade Center, Klarabergsviadukten 70 i Stockholm. Vi visar våra lokaler samt bjuder på något att dricka och lättare tilltugg.

Torsdagen den 6 december från kl 18.00.

Välkomna!

Anmäl dig till kansliet. Fax 08-545 132 31 eller e-post info@biblioteksforeningen.org.

● Maximal bokhantering med minimal insats

Mats Claesson, Partille: "Äntligen - med TOR Maxi har vi uppnått den självbetjädningsnivå vi haft som idé och som vi har strävat efter! Idag sker 95 % av all återlämning via TOR Maxi, mot tidigare 50 %. En viktig anledning till detta är att TOR Maxi är självinstruerande och upplevs som spännande av våra användare."

TOR Maxi är den nya generationens återlämnings- och sorteringsmaskin som lanseras i samarbete med Bibliotheca A/S.

Många fördelar med TOR Maxi

- Effektiv – återlämning och sortering sker i en process
- Flexibel – kan byggas helt efter bibliotekets behov, med ett eller flera inkast för återlämning
- Ergonomisk – tunga lyft ersätts med en modern automat som t.o.m. staplar böckerna i sorteringsvagnarna
- Framtidssäkrad – kompatibel med RFID
- Prisattraktiv – för både mindre och större bibliotek

Dessutom hanterar TOR Maxi alla typer av medier som lämnas via stora och breda inkast. TOR Maxi är inte särskilt platskrävande och passar därmed både större och mindre bibliotek.